

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ
KOMİSYONU
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NİN ETKİN
UYGULANMASI VE İZLENMESİ
KONULU
ALT KOMİSYON
TUTANAKLARI

—●—
23 Ekim 2019 Çarşamba
—●—

KONU

-İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun ile diğer mevzuatın uygulanmasında yaşanan sorunlar ile çözüm önerileri; kadına karşı şiddetin önlenmesine ilişkin mekanizmaların etkinliğinin artırılması için alınması gereken hukuki ve idari önlemler; İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasında ve kadına karşı şiddetle mücadelede İçişleri Bakanlığının, Millî Eğitim Bakanlığının, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ve Polis Akademisinin rolü konusunda sunumlar

23 Ekim 2019 Çarşamba

Açılma Saati: 11.04

BAŞKAN: Hülya NERGİS (Kayseri)

BAŞKAN – Çok değerli Başkanım, değerli vekillerim, çok değerli İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanımız, kurumlarımızdan, bakanlıklarımızdan aramızda bulunan değerli uzmanlarımız, müdürlerimiz; ben hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Kadına karşı şiddetin önlenmesiyle alakalı yapılan çok ciddi çalışmalar var ülkemizde, şiddetin önlenmesiyle alakalı. Komisyonumuzda, yapılan çalışmaların değerlendirilmesi, kanuni düzenlemelerin uygulaması aşamasında çıkan sorunların tespitiyle alakalı bir çalışma yürütüyoruz. Bu kapsamda bugün aramızda bakanlıklarımızdan gelen katılımcılarımız var. Biz onlara sırayla söz vereceğiz ve vakti verimli kullanmamız gerekiyor çünkü epeyce bir konuşmacımız var bugün.

Ben ilk sözü veriyorum.

İçişleri Bakanlığından Mustafa Çit, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA ÇİT – Sayın Başkanım, kıymetli vekillerimiz, yönetici arkadaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İçişleri Bakanlığı olarak, zaten önceden arkadaşlarla hep beraber çalışıyorduk ama ağustos sonu itibarıyla işe biraz daha önem vermeye başladık; zaten önem veriyorduk ama 2 Ağustos gibi Aile Bakan Yardımcımızla, İçişleri Bakan Yardımcımızla Aile Bakanlığında bir araya gelindi bürokratlarla beraber bir çalışma yapalım diye ve ondan sonra, 8 Ağustosta alt kademe olarak bir araya geldik. Millî Eğitim Bakanlığından Bakan Yardımcısı, Adalet Bakanlığından temsilciler, Aile Bakanlığından, İçişleri Bakanlığından, Sağlık Bakanlığından, bir de Diyanet İşleri Başkan Yardımcısıyla bir komisyon kuruldu ve ondan sonra da o komisyonun altyapısı oluşturuldu. Biz 5-6 defa bir araya geldik, bazen de bakan yardımcılarımız bir araya geldi. Biz bu süreçte onar, on beşer gün arayla bir araya gelerek, durmadan çalışmamız gerekeceğini bu konuyla ilgili ve en az -belki de daha da devamı olacak ama- bir buçuk yıllık süreçte durmadan çalışmamız gerekeceğine inandık ve bir çalışma ortaya koyduk. Acil Faaliyet Planı'nı gözden geçirdik, noksanlıklarımızı tespit etmeye çalıştık, Bakanımıza sunumumuzu yaptık, öbür bakanlarımızla beraber yine sunumumuz devam edecek ama şu anda İçişleri Bakanlığı olarak neler yaptık, ne aşamaya geldik, sorunlu alanlarımız neler ben onları slayt olarak paylaşmak istiyorum efendim.

Sayın Başkanım, şiddetin en yaygın biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddet kadınların haklarının ve temel özgürlüklerinin ihlalinin oluşturmaktadır.

Yasal çerçeveye girecek olursak; Anayasa'nın 10'uncu maddesinde “Herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce ve kanun önünde eşitliği özgürlüğü vardır.” ve bu maddeye göre kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir; devlet, bu eşitliğin yaşama geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür.

Yasal çerçeve açısından Anayasa'nın 90'ncı maddesi, milletlerarası anlaşmaların kanun hükmünde olduğunu, aynı konuda farklı hükümler içermesi hâlinde milletlerarası anlaşmaların esas alınacağını içermektedir. Bildiğimiz gibi, İstanbul Sözleşmesi 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzalanmıştır; Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi. Bu sözleşme, kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması, mağdurların korunması, uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesini temin etmektedir.

Ayrıca, daha sonra 20 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun çıkarılmıştır ve 2013 yılı Ocak ayında da uygulama yönetmeliği hazırlanmıştır.

Sayın Başkanım, 8'inci slaytımızda 6284 sayılı Kanun'la ilgili şu an hâlihazırdaki mülki idare amiri, kolluk ve hâkimlerin verdiği koruyucu tedbirler ve önleyici tedbirlere değindik, daha sonraki slaytımızda bunların ne gibi tedbirler olduğunu ortaya koyduk.

Şimdi ben mevcut duruma geleceğim efendim. 6284 sayılı Kanun kapsamında olay ve tedbirler vardır. 2016 yılında 162 bin olay olmuştur, 2017 yılında 180 bin, 2018 yılında 219 bin, 2019 yılında ki şu anda dokuz ayda 140 bin olaydır. Bu grafikler de kırmızı grafiğimiz, en üstteki, olay sayısını, bu yeşil ile sarı grafiğimiz kolluk ya da hâkimlerin tedbir kararlarını göstermektedir ve bunlar birbirlerine yaklaşıktır ve çakışmaktadır ve kolluğun verdiği tedbir kararları da hâkimler tarafından hemen hemen aynı şekilde uygulanmaktadır. Biz bunu da değerlendiriyoruz burada acaba bir sorunumuz var mı diye yani hem kolluğun verdiği tedbir kararları hâkim tarafından da aynen onaylanıyor genellikle.

Siz bir yorum yapacak mısınız Başkanım?

BAŞKAN – Buyurun.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Bu grafikten de anlaşılacağı üzere, aslında hâkimin yetkisinde olan tedbirler kolluk amiri tarafından da gelişme sürecinde bu hak kapsamına alınmakta ve hemen hemen önleyici tedbirler bir paralellik göstermekte yani kolluğun aldığı tedbirin akabinde hâkimin de bunu onayladığı ve önleyici tedbir yönüyle de şiddet uygulayana yönelik gerekli tedbirlerin her 2 merci tarafından da alındığını ifade ediyor.

BAŞKAN – Peki, kolluk ne gibi tedbir alıyor onu biraz açar mısınız? Mesela, kolluk, şiddetle alakalı... Şiddet vakası olduğu zaman bir şahıs kolluğa başvurdu diyelim. Kolluğa başvurduktan sonra ne yapılıyor, orayı biraz açar mıyız?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – 9'uncu slaytta...

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA ÇİT – Başkanım, Emniyetten arkadaşımız var daire başkanımız, albayımız var Jandarmandan; beraber anlatacağız biz inşallah.

BAŞKAN – Tabii, bu konu komplike bir konu olduğu için yani – mutlaka bürokrat ayrı bir cephede, uygulamada bizzat çalışanlar ayrı bir cephede çalışıyor. Dolayısıyla siz buyurun, o mevzuyu herhâlde siz daha iyi anlatacaksınız.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Evet, 6284 sayılı Kanun'un bir koruyucu tedbir yönü var, bir de önleyici tedbir yönü var. Koruyucu tedbirlere baktığımızda zaten görülecek ki koruyucu tedbirler, belge ve delil aranmaksızın kadının beyanı esas alınarak verilen tedbirlerdir. Bu kapsamda hâkim tarafından verilen barınma yeri sağlanması, geçim, maddi yardım sağlanması, rehberlik ve danışma hizmeti, geçici koruma, kreş imkânı, iş yeri değiştirilmesi, aile yerleşim yeri belirlenmesi, aile konutu şerhi, kimlik değişikliği ve gizlilik.

Burada şunu ifade etmeye çalıştık: Yani yetki, en geniş yetki hâkimde ama burada koruyucu tedbirler verilirken, tabii ki mülki amir ve gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında kolluk ön planda. Mülki amire baktığımızda bu genel tedbirlerin içerisinde 5 tanesini mülki amir verebiliyor ve kolluk amiri olarak da bunların içerisinde 2 tanesini yani barınma yeri sağlanması ile geçici koruma altına alınması tedbiri gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında kolluk amiri tarafından veriliyor ve onay için mülki amire sunuluyor. Kırk sekiz saatlik bir onay süresi var ve bu kırk sekiz saat bunun geçerliliğinin devam ettiğini gösteriyor ama kırk sekiz saatin sonunda onaylanmazsa kendiliğinden kalkıyor.

Buradan baktığımızda, barınma yeri sağlanması ve geçici koruma altına alınması konusunda onaylanmayan tedbir kararımız yok diyebiliriz; sebebi de şu: Zaten barınma yeri sağlanması tedbiri verildikten sonra Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kadın konukevlerinde, ŞÖNİM üzerinden, biz öncelikle ŞÖNİM'e bilgi aktarıyoruz ve ŞÖNİM'in yönlendirdiği kadın konukevinde kadının çocuklarıyla birlikte kalması sağlanıyor.

Geçici koruma altına alma tedbiri dediğimizde de kadın, kadın konukevine gitmek istemiyor "Ben evimde kalmak istiyorum." diyor ve bu süreçte eğer erkeğin evden uzaklaştırılması gerekiyorsa, uzaklaştırma kararı veriyoruz ya, bulunduğu konutun kadına tahsis edilmesi sebebiyle kadına geçici koruma tedbiri uyguluyoruz ve yakın koruma, çağrı üzerine koruma dediğimiz o koruma usullerinden birini kadına yönelik alıyoruz, tebliğ ediyoruz ve bu noktadan sonra korunmasını bu şekilde sağlamaya çalışıyoruz.

Şiddet uygulayana yönelik verilen önleyici tedbirlere de baktığımızda, burada birinin...

BAŞKAN – Şimdi orayı biraz açar mısınız? Yani siz geçici korumada yani kadın eğer sığınmaevine gitmek istemiyor ise, evinde kalmak istiyorsa ne yapıyorsunuz?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Şimdi, bu noktada böyle somut olaylardan da gidebiliriz istiyorsanız, il il birtakım değerlendirmemiz var. Merkez teşkilatı olduğumuz için illerdeki uygulamayla ilgili bize geri dönüşüm oluyor, geri bildirim oluyor.

Mesela, ilin birinde bu durumda olan bir kadın gitmek istememişti, illa "Evimde kalacağım." Geçmişte de böyle bir şiddet öyküsü var ve o kadını biz kadın konukevine yönlendirmesek, kadın konukevinde kalmasını sağlasak eve ne kadar da koruyucu tedbir kapsamında geçici koruma tedbirleri verip de...

BAŞKAN – Yani oraya bir kişiyi sürekli onun başına dikmeniz zor görünüyor.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Zor, bir de yani bölge olarak, şehir olarak zor bir uygulamaydı. Yani bizim çatıya, evin dört bir tarafına polis koymamız gerekiyordu geçmiş olaylarına da baktığımızda. Biz bu noktada ŞÖNİM'den şöyle bir destek aldık: Konakta, bakanlık düzeyinde ve yerelde de Şiddet Önleme İzleme Merkezi yönünden takibini yaptık ve kadını bir şekliyle psikologlarla, sosyal hizmet uzmanlarıyla birlikte ikna ettik. Yani dedik ki, bizim bunu zaten resen verme yetkimiz var. Buradaki resen yetki de kadının içinde bulunduğu tehlikeli durumdan haberdar olmaması, onu bir devlet görevlisi olarak şiddeti öngörerek bizim yönlendirmemizdir, buradaki resen dediğimiz yetki. Bu kapsamda kadını ikna ettik, dedik ki: Sen kadın konukevinde kalmazsan senin güvenliğini net bir şekilde sağlayamayız. Yani senin için en doğru olan, en iyisi olan kadın konukevinde kalman ve bu şekliyle kadını ikna ettik ve kadın konukevine yerleştirdik. Neyi sağlamış olduk? Dediğiniz gibi kapının önüne polis de koysanız, jandarma da koysanız kafasında birini öldürme kararını veren bir kişiyi engellemek bu noktada çok zor. Yani kasten öldürme dediğimiz, cinayet olaylarının böyle çok polisiye tedbirlerle ya da güvenlik tedbirlerle önlenilecek bir konu olmadığını düşünüyorum ben.

BAŞKAN – Peki, şimdi bir kadın "Ben şiddet gördüm." diye gidiyor, kolluk kuvvetlerine başvuruyor. Bir, orada kiminle muhatap oluyor, oradaki ortam önemli. Oraya bir değinmenizi istiyorum. Ondan sonra her şiddet gördüm diye başvurularla ilgili nasıl bir adım atıyorsunuz çünkü şiddetin dereceleri var, bunu nasıl sınıflandırıyorsunuz?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Onu da şöyle arz edeyim: Normalde işin başlangıcında şiddet mağduru bir kadın polis merkezine geldiğinde öncelikle kadın personelimizle birlikte kadını bir odada dinliyoruz. Yani şiddetle

ilgili başvurusunu, beyanını alıyoruz ve sonrasında genel hükümler çerçevesinde dediğimiz Türk Ceza Kanunu'nun ilgili suçla işlem yapmak üzere cumhuriyet savcısını bilgilendiriyoruz yani öncelikle adli yönü var bu konunun.

BAŞKAN – Peki, şimdi kadın sözle beyanda bulunsa hani darp izi vücudunda olmasa bile siz herkes için aynı şeyleri mi yapıyorsunuz?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Evet çünkü neden? Kanunda yazıyor, kadının beyanı esastır, belge ve delil aranmaksızın koruyucu tedbir kararlarının verileceğini düzenlemiş kanun. Bu kapsamda tabii ki kolluk kadının beyanını esas alıp bu konudaki müracaatını alıp –konuyla ilgili öncelikle savcılığı bilgilendirir- savcının talimatı doğrultusunda genel hükümler çerçevesinde iş ve işlemlere başlıyoruz. Bu işin bir yönü.

Diğer taraftan, ifade bittikten sonra bizim sistem üzerinden yine hem Jandarmada hem de Emniyette doldurduğumuz “Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Olay Kayıt Formu” dediğimiz bu formda birçok bilginin yer aldığı ve 26 soruyla birlikte bir risk analizi yaptığımız bir formumuz var. Bu analizi yaptıktan sonra biz hangi tedbirlerin alınması gerektiğiyle ilgili o an için orada bu işle ilgilenen polis arkadaşlarımızı yönlendirici bir sistem kurguladık. Hatta burada var olan bilgilerle birlikte işlem tamamlandıktan yine Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında yapılan protokolle birlikte biz bu verileri ŞÖNİM'e gönderiyoruz. Neden? Biz gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında birtakım yetkileri kullanıyoruz ama gerek koruyucu tedbirler yönüyle gerek önleyici tedbirler yönüyle diğer alınması gereken tedbirleri de ŞÖNİM'deki uzmanlar değerlendirsin ve mekanizmayı onlar da harekete geçirsin. Mülki amirden alınabilecek diğer tedbirler var, mesela işte rehberlik, geçici maddi yardım yapılması, kreş imkânı sağlanması gibi ya da hâkimden alınabilecek mesela gizlilik kararı dediğimiz iş yeri değiştirme, ayrı şehre konulma vesaire. Yani diğer tedbirlerle ilgili de bir uzman eşliğinde bir değerlendirme yapılsın diye biz olayla ilgili de aynı zamanda ŞÖNİM'e bir bilgi aktarımı yapıyoruz.

BAŞKAN – Şimdi, size şiddet için geldi. Bu husus biliyorsunuz kamuoyunda çok tartışıldığı için bu noktaya değiniyorum. Şimdi, malum belli bir kesim de diyor ki: “Sadece kadının beyanıyla hareket ediliyor ve bu noktada alınan tedbirler ailenin bitmesine sebep olabiliyor, geri dönülmez noktaya aileyi götürüyor.” diyor. Yani bu noktada kolluk kuvvetlerinin tutacağı bu tutanak çok önemli ve hâkime de o tutanak yol gösteriyor anladığım kadarıyla. Tabii, darp izi var mı yok mu, gerçekten psikolojik olarak sıkıntılı mı, problemlili mi? Bunları sanıyorum o tutanağa ekliyorsunuz değil mi? Yani genel görüntüsüyle alakalı orada bir kanaat oluşuyordur mutlaka ve onu siz tuttuğunuz tutanağa ekliyorsunuz. Ekledikten sonra ŞÖNİM'lere mi gönderiyorsunuz yoksa mahkemeye mi gönderiyorsunuz.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Şimdi, aşama aşama geçelim diye düşünüyorum. Biz bu formu olayın akabinde değerlendirme yaptıktan sonra ŞÖNİM'e gönderdiğimizizi söyledim, ayrıca tahkikat evrakıyla birlikte de adliyeye gönderiyoruz. Neden? Gerek konuyla ilgili karar verecek olan savcının bir öngörüsü olsun gerek aile mahkemesi hâkiminin vereceğimiz tedbiri onaylanıp onaylamama sürecinde bir yol gösterici olması açısından veriyoruz ama başa dönecek olursak koruyucu tedbir kararları ile önleyici tedbir kararlarını ayırmamız gerekiyor. Yani uygulamada böyle bir yanlış anlaşılma var. Koruyucu tedbir kararı verilirken belge, delil aranmaz ve mağdurun beyanı esas alınır. Sebebi de şudur: Koruyucu tedbir kararı almanızla birlikte siz kimseyi mağdur etmiyorsunuz aslında.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA ÇİT – 26'ncı slayta bakersak efendim şimdi burada zaten şiddetin yüzde 42'si psikolojik. Yani fiziksel şiddet mesela yüzde 55. Yani o zaman kadının beyanını alıyoruz.

BAŞKAN – Şimdi, önleyici tedbirleri zaten hâkim alıyor, siz almıyorsunuz.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Biz alıyoruz, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde biz de alıyoruz. Oraya geldiğimde önleyiciyi de anlatacaktım. Oradaki yetkimiz de aslında yirmi dört saat. Neden? Birinin özgürlüğünü kısıtlıyoruz. Yani tekrar yukarıya bakacak olursak mağdura yönelik koruyucu tedbirler delil ve belge aranmaksızın verilir ve mağdurun beyanı esas alınır. Bu doğrultuda verdiğimiz kararlar birlikte biz burada şiddet uygulayanın herhangi bir özgürlüğünü kısıtlamıyoruz. Ne yapıyoruz kolluk olarak? Biraz önceki örnek olayda dediğim gibi barınma yeri sağlıyoruz, kadını kadın konukevine yerleştiriyoruz. Onu oraya yerleştirmemizle birlikte kimsenin özgürlüğünü kısıtlamadık ama kadına daha güvenli bir yer sunduk.

Diğeri “geçici koruma altına alma” dediğimiz yine kadının bir tehlikeyle karşı karşıya kaldığında direkt arayabileceği, iletişim kurabileceği ve koruma altında olduğunu ifade ediyoruz. Bu kararı verirken de karşı tarafa tebliğ ediyoruz. Bakın, bu kadın devletin koruması altında diye. Biz bunu bir şekilde barınma yeri sağlanması, barınma yeri sağlanması tedbiri aldıktan sonra nerede kaldığı zaten gizli. Biz ŞÖNİM’e teslim ettikten sonra o ildeki hangi kadın konukevine yerleştirildi ya da başka ile mi gönderildi, onu biz bilemeyiz. Oradaki muhatap direkt şiddeti önleme ve izleme merkezi ama geçici koruma altına almayı da zaten tebliğ ettiğimiz için o kişi, o kadının koruma altında olduğunu biliyor ve koruma altındaki bir kişiye herhangi bir şiddet uygularsa ya da devamını getirirse de zorlama hapsiyle karşı karşıya kalacağını tebliğ ediyoruz. Bu koruyucu yönüyle.

Diğer konu, yanlış anlaşılabilir önleyici tedbirlerle ilgili, aslında kanunda nokta yerinde konulmuş da burada yorumda kaynaklanan bir fark var. O ilgili maddeye baktığımızda “Önleyici tedbir kararları gecikmeksizin verilir.” diyor. Orada belge ve delil aranıp aranmayacağı yazılmamış ama bir önceki cümlede delil aranılmayacağı söylendiği için önleyici tedbir kararı verilirken de delil aranmayacağı gibi bir algı var aslında. Burada hukuki bir yorum farklılığı var. Kanunun belki bu maddesi biraz daha açılabilir. Yani burada kadının beyanına göre işlem yapılıyor derken sadece koruyucu tedbir yönüyle biz aslında işlem yapıyoruz ama önleyici tedbirle ilgili burada kadının beyanıyla birlikte aslında bizim belge ve delil aramamız gerektiği düşüncesindeyim. Kolluğu da bu yönde yönlendirmeyeceğiz. Ne gibi mesela? Biraz önce siz ifade ettiniz. Herhangi bir şekilde tanık ifadesi olabilir, darp ve cebir mevcutsa zaten doktor raporuyla bunu belgeliyoruz. İşte, yine çevreden şiddete uğradığına dair kamera görüntüsü varsa, telefonda mesaj varsa ya tehdit ve hakarete uğramış olsa bile belki bunu delillendirmek zor olacak ama bu noktada biz kadına koruyucu tedbirleri veriyoruz ama önleyici tedbirlerle ilgili bir defa kadının talep etmesi önemli, bizim bir şeyleri görmemiz önemli. O noktadan sonra uzaklaştırma ya da yaklaşmama, şiddet uygulayana yönelik önleyici tedbirler manasındaki gecikmesinde sakınca bulunan hâldeki yetkimizi kullanıyoruz ve buradaki yetki de aslında sınırlı bir yetki. Burada da yine uygulamadan bir aksaklık var. Kolluğun burada yetkisi yirmi dört saattir. Yani genelde bir kişinin özgürlüğü kısıtlanıyorsa bir yargı kararıyla kısıtlanması, bir hâkim kararıyla kısıtlanması gerekiyor. Bu noktada kolluk geçici olarak bir yetki kullanıyor, gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında bir yetki kullanıyor ve bu yirmi dört saatle sınırlı. Biz bu kararı verdikten sonra yine taraflara tebliğ ediyoruz ve bunu mahkemenin onayına sunuyoruz. Mahkeme bizim verdiğimiz kararları uygun görürse onaylayıp bize bildiriyor, eğer uygun görmezse reddediyor zaten. “Yirmi dört saat içerisinde onaylanmayan tedbirler de kendiliğinden kalkar.” diye ilgili kanunda bu konuyla ilgili hüküm var. Yani buradaki tamamıyla bir uygulama hatası diye yorumluyorum ya da ilgili maddelerin yanlış yorumlanmasından kaynaklanan bir aksaklık yorumunu yapıyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Siz devam edecek misiniz?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA ÇİT –

Evet, devam edeceğiz efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA ÇİT – 12’nci slaytta hayatını kaybeden kadınların illere göre dağılımı var. En fazla 174 İstanbul, İzmir 73, Ankara 68. Bir sonraki slaytta hayatını kaybeden kadınların illere göre dağılımında bütün illeri gösteren kısmı. İstanbul, Ankara, Antalya, Bursa, Konya, Manisa... Mesela burada Afyon küçük şehir olduğu hâlde öne çıkıyor gibi, yine Edirne; bu slaytta böyle bir şeyimiz var. Asıl bizim üzerinde durmamız gereken 14’üncü slaytımız var. Burada hayatını kaybeden kadınların sayısı, mesela bu yıl 263 kadın hayatını kaybetti. Bunun 44’ünün yani yüzde 20’sinin devlette kaydı var efendim, yüzde 80’inin adli başvurusu da yok. Bizim burada asıl üzerine düşünmemiz gereken durum bu. Hayatını kaybedenlerin yüzde 20’si... Tabii, bu da büyük rakam bizim için ama.

BAŞKAN – Şimdi, burada bir şeyi da ayırmak lazım.

Şimdi, buradaki aile içi şiddetten dolayı vefat eden kadınlar değil mi?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA ÇİT – Tabii, kadına yönelik şiddetten.

Mesela daha sonraki slaytlarda onlar gelecek efendim. Burada mesela yüzde 20’sinin devlette kaydı var, yüzde 6’sı koruma altındayken, burada da sorun var. Mesela hayatını kaybeden 263’ten kadından 248’inin hiç kaydı yok devlette. Bizim asıl sorgulamamız gereken burası. Bizim daha çok buranın üzerine düşmemiz lazım.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS – Efendim, hayatını kaybeden kadınların yüzde 80’i devlet sistemine girmemiş. Bizim İçişleri Bakanlığı olarak üzerinde durduğumuz ve üzerinde çalıştığımız asıl hedef bu gri alan. Bu mağdur kadınlar devlete ne şekilde başvurabilir, bunun yollarını arıyoruz şu anki çalışmamızda.

BAŞKAN – Belki başvurmuş olsa, tedbir alınmış olsa belki hayatını kaybetmeyecek.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA ÇİT – Efendim, biz 3-5 kişiyiz, kısa kısa söz alacak arkadaşlarımız, sizin sisteminize uygun mudur?

BAŞKAN – Tabii ki kendi içinizde siz belirleyin.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI ASAYİŞ DAİRE BAŞKANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ ALBAY ÖZLEM YILMAZ – Sayın Başkanım, sayın vekillerim; hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Şimdi, biz burada şu verileri göstermeye çalıştık: Kolluk kayıtlarına göre yani kolluğa yansıyan kayıtlara göre 2016-2019’un ilk dokuz ayında 1.198 hayatını kaybeden kadın var, bunlar kasten öldürme olayları. Bu 1.198 hayatını kaybeden kadının yüzde 20,1’i daha önce mükerrer başvurusu olmuş, kolluğa gelmiş aile içi şiddet kapsamında. Yine bu kadınlardan -248 tanesi yüzde 20,1’e tekabül ediyor- yüzde 6,7’si de koruma kararı alınmışken hayatını kaybetmiş. Yani bizim aslında ulaşamadığımız mükerrer olaylarla ilgili ve diğer kolluğun kayıtlarına yansımadan, herhangi bir koruma mekanizmasına girmeden hayatını kaybeden kadınlara ulaşmamız gerektiğini değerlendiriyoruz ve mükerrer olaylarda da arada farklı psikososyal destek mekanizmalarının, farklı bakış açılarının şiddet uygulayan tarafından bir inceleme yapılarak farklı tedbirlerin alınması gerektiğini değerlendiriyoruz çünkü sizin de ifade ettiğiniz gibi sürekli kadının yanına sürekli bir koruma vererek, kapısında bekleyerek tedbir almak gerçekten çok zor çünkü mağdur karakola geldiğinde can güvenliği riski özelinde biz onu değerlendiriyoruz, onun başka bir desteğe ihtiyacı var mı, onu ŞÖNİM’e yönlendiriyoruz. Kadının o yirmi dört saat, kırk sekiz saatlik süre içerisinde hayatını kaybetme riski var mı, biz bu gözle değerlendiriyoruz, kolluk bakış açısıyla değerlendiriyoruz.

Bu şekilde arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER – Ben bir de kadın derken neyi anlamamız gerektiğini de hemen açayım da çünkü sürekli kafada soru işareti var. “Bu kadınlar sadece aile içi şiddet olayları neticesinde mi vefat etmiş?” diye. Aslında 6284 sayılı Kanun kapsamı kadın olarak da sadece kadın olduğu için şiddet görenleri de biz tasnif ediyoruz yani “cinsiyet ayrımcılığı” diye bir tabir var. Kadına kadın olduğu için mi şiddet uygulanmış yoksa başka bir sebepten mi uygulanmış, onun analizini yapıyoruz. Örnek verecek olursak geçmiş tarihte ya da yakın tarihte söyleyeyim, üniversitede bir hocamızın öğrencisi tarafından hayatına son verildi. Burada aslında bir erkek hoca da olsaydı vefat edecekti, bu bizim için bir kadın cinayeti değil ama bizzat kadın olduğu için işlenen cinayetleri, biz bunları edindiğimiz tecrübelerle birlikte her gün her olan olayı süzerek içerisinden bir değerlendirme yapıyoruz. Bu kadın sayısından ne anlamamız gerekiyor? Dediğim gibi kadın olduğu için öldürülenler, aile içerisinde öldürülenler, bu kadın olabilir, anne olabilir, kız kardeş olabilir, bunlar var.

BAŞKAN – Şimdi, 6284 daha ziyade aile yani bu aile karı koca olabilir, başka bir ilişki olabilir, birlikte yaşıyor olabilir ama iş hayatında da iş arkadaşınızla işten kaynaklanan aradaki bir anlaşmazlıktan dolayı da bu şiddet meydana gelebilir. Yani burada bir tefrik yapılmış rakamlarınızda değil mi? Kadının partneri veya eşi tarafından işlenen cinayet ayrı, iş hayatında karşılaştığı bir probleminden dolayı işlenen cinayet ayrı, bunların ayrılması lazım. Yani kadın olduğundan dolayı uygulanan şiddet ayrı bir konu ve bu 6284’ün konusu, az önce de ona ben değinmek istemiştım.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER - Mesela bir de buna “tek taraflı ısrarla takip” dediğimiz bir husus daha var. Yani kadın bir erkek tarafından platonik şekilde sevinebilir, sürekli takip edilebilir, ısrarlı bir şekilde kadın rahatsız edilebilir, aslında o kadının o erkekle hiç alakası yok ama böyle bir takip neticesinde, platonik bir aşk neticesinde, karşılıksız bir sevginin neticesinde o kadın da öldürülebiliyor, biz bunu da buraya dâhil ediyoruz, bu da işte “tek taraflı ısrarla takip” dediğimiz konu. Yani İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı olarak her olay ayrı ayrı değerlendiriliyor. Bunun değerlendirilmesini de Türk Ceza Kanunu kapsamında yapamıyorsunuz, bunu özellikle değerlendirmeniz gerekiyor ve bazen medyada yer alıyor “Bir kadın cinayeti daha, bir kadın cinayeti daha.” Yani öldürülen her kadının 6284 sayılı Kanun kapsamına girmediği yorumunu yapıyoruz. Bu rakamların da daha net ve doğru anlaşılır rakamlar olduğunu söyleyebiliriz.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - Sayın Başkanım devam ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - Bir sonraki slaytta faillerin sabıka durumları var, yüzde 86’sının sabıkası yok faillerin. Faillerin maktullere yakınlık derecesi var aynı slaytta, yüzde 63’ü eş, duygusal partner, yüzde 32’si akraba, öyle gidiyor yani daha çok aile içinde.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) - Sayın Başkan, çok değerli bürokrat arkadaşlar; hepimizi saygıyla selamlarım.

Ben bu şiddetin ayrıştığını şimdi öğreniyorum açıkçası yani aile, eşi veya sevgilisi veya kız arkadaşı neyse öldürmesiyle iş yerinde bir kadının öldürülmesi veya sokakta...

CANAN KALSIN (İstanbul) - Orada bir kavram kargaşası oldu. Oradaki bahsedilen Sayın Vekilim, bir kadın cinayeti gibi görülse, öldürülen bir kadın olsa dahi orada bir erkek öğretim görevlisi olduğunda dahi bu olacağı için kadın cinayetine konulmuyor yani ona dâhil edilmiyor, orada bir ayırım söz konusu.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) - Fakat yani kadın nerede öldürülürse öldürülün neticede erkek tarafından öldürülüyorsa güçsüz, aciz görüldüğünden dolayı daha da bir cesur şekilde erkek üstüne gidiyor ve -Allah korusun- öldürüyor. Yani ha karısını öldürmüş, ha iş yerinde iş arkadaşını öldürmüş, ha sokakta aciz gördüğü bir kadını öldürmüş fark ediyor mu, onu anlayamadım. Bir de bu kadın cinayetiyse hepsi aynı olması lazım.

CANAN KALSIN (İstanbul) - Kavramsal olarak fark ediyor aile içi şiddet.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) - Aile içi şiddet ayrı ama kadın cinayetlerinden bahsetmiyor muyuz?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - Yani biz daha çok aile içi şiddetle ilgili şu anda...

BAŞKAN – Şimdi değerli vekillerim, biz biraz dağıttık konuyu, toparlayalım çünkü çok konuşmacı var, çok uzayacak.

Buyurun devam edin.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - 16'ncı slaytta failerin eğitim durumu; daha çok ilkökul mezunu, ortaokul, lise mezunu gözüktüyor.

Şu anda ülkemizdeki mevcut konukevlerinin durumu; burada şu anda yaklaşık 144 tane konukevimiz var. Bu konukevlerinin kapasitesi de 3.500 civarında. Aslında mevzuat gereği nüfusu 100 binin üzerindeki bütün belediyelerin konukevi yapma zorunluluğu var. Biz bunu gerçekleştirebilirsek konukevleri sorunu da halledilecektir. Burada büyük şehirlerimizdeki ilçelerimizde -mesela ilk başta nüfusu 300 binden fazla olandan başlar- konukevi sayısını arttırmamız lazım.

Şiddet önleme merkezlerimiz şu anda 80 ilimizde kuruldu, en son Şırnak'ta da kuruluş aşaması devam ediyor. Buradan da son, 2019 yılında Ocak-Haziran arasında 76 bin kişi hizmet aldı kadın olarak. Konukevlerinden 2018 yılında 36 bin kişi faydalandı, 2019 sekiz ayda da 25 bin kişi faydalandı.

Mağdur açısından özel istatistik var, bu emniyet bölgesinde istatistikler yapıldı, bunların analizleri de bizim için önemli.

Mağdurların eğitim durumları: 113 bin kişi arasında yüzde 29'u ilkökul, yüzde 21'i, ortaokul, yüzde 23'ü lise ve dengi okul. Mağdurların meslekleri: Yüzde 53'ü ev hanımı, mesela yüzde 2 öğretmen de var bunların içinde, yüzde 11 işçi var. Mağdurların sosyal güvenceleri: Yüzde 35'inin sosyal güvencesi yok, yüzde 65'inin var gözüktüyor. Mağdurların şüphelilerle aralarında yakınlık: Yine yüzde 54'ü eşi, yüzde 13'ü aile, yüzde 11 sevgili, yüzde 7 boşandığı eşi. Mağdurların geldiği yer başvuru kanalları: Kolluğa başvuru yüzde 62 civarında, ihbarda da yüzde 32 civarında. Şiddetin türleri var, yüzde 55'i fiziksel şiddet yüzde 42'si psikolojik şiddet.

İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan ve Kadına Yönelik Ulusal Eylem Planı'nda çalışmalarımız oldu, biraz önce ilk başta bahsettiğim gibi. İller İdaresinde bizim Bakanlıkta biz orada bunu devam ettiren bir süreçteyiz. Yani biz emek sarf ediyoruz, inşallah olumlu sonuçlara katkı sağlar diyoruz.

Mevzuatla ilgili nerede aksaklığımız var onları görmeye çalışıyoruz. Mevzuat ya da alt mevzuatta düzeltilmeleri ya da yazışmalarımızı tamamlıyoruz bütün o bakanlıklar olarak.

Kolluk gücü kapasitesi geliştirme eğitimleri verildi, arkadaşlarımız da onları bire bir takip ediyor, seminerler verdiler. Mesela 2014-2019 yılı arasında Avrupa Birliği projelerinden de faydalanarak 371.484 kolluk personeli eğitime alındı. Uluslararası toplantılara arkadaşlarımız katıldı, Avrupa'daki, dünyadaki durumu da görüyorlar, onlar da bize o kaynakları aktarıyorlar.

İçişleri Bakanlığı ile UNFPA Türkiye ülke ofisi arasında insan hakları temelinde kadın ve çocuk hakları konulu eğitim planlaması yapılıyor, şu anda arkadaşlarımız onun çalışmalarını yapıyorlar.

Farkındalık yaratmak için radyo ve televizyon programlarında çalışılıyor.

Veri analizleri yapılıyor. Ulusal ve yerel düzeyde çalışmalar sürdürülüyor. İrtibat görevlileri de var ŞÖNİM’de ve Emniyet ve Jandarmada onlar her zaman, devamlı eğitime tabi tutuluyor.

Elektronik kelepçe acaba bunun bir çözümü olabilir mi bu konuttan uzaklaştırma ya da yaklaşmama? Bunun denemesi yapıldı. Burada da Adalet Bakanlığıyla ilgili beraber çalışma oldu, Adalet Bakanlığında mı olsun, Aile Bakanlığı ya da İçişleri mi, şu anda onun çalışması yapılıyor yani bakanlarımız da ondan haberdar oldu. Bu yöntemi de kullanacağız inşallah. Bir deneme yapıldı ama deneme şu anda küçük çapta.

Koruyucu önleyici hizmet sunan birimlerin mücadele birimleri oluşturuldu demiştik.

Veri paylaşımı, bizim aklımıza gelen sosyal yardımlaşma vakıfları var her ilçede, acaba çocuk için mesela rehber öğretmenden de faydalanabilir miyiz ya da ailede önemli bir hastalık olduğu, o ailede kadına yönelik şiddete dönük başka bir şey olabilir mi diye bütünsel veri sistemimizden faydalanabilir miyiz, bir yere ikaz işareti gidebilir mi? Bizim dediğimiz burada yüzde 80’ine biz ulaşamıyoruz ya, hiç haberimiz olmayan kişilerden cinayete uğruyorlar, bunun üzerinden de şu anda nasıl bir ikaz olabilir, onu da düşünmeye aldık.

KADES uygulamamızın- Bakanlığımızın, Emniyetimizin Emine Bulut cinayetinden sonra da farkındalığı arttı, 340 bin kişi uygulamayı indirdi, 15.131 ihbar sayısına ulaştı. KADES uygulamamız da olumlu gidiyor.

İllerimizde kadına yönelik şiddetle mücadele il koordinasyon kurulu var valilerin başkanlığında. Bu kurulların da işletilmesi daha yoğun şekilde faydalanmamızı gerektirecek. Sivil toplumdan da birilerini katacağız bu kurula. Yani bunların bize gelen raporlarını Aile Bakanlığına daha etkin analiz edeceğiz.

BAŞKAN – Bu ne zaman kuruldu, bu koordinasyon kurulu?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - Şu anda onu bilmiyorum, ben ona bakayım.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER - ŞÖNİM yönetmeliğinde bu mevzu, şu anda illerde bu toplantılar yapılıyor, yılda bir defa, altı ayda bir yapılıyor.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - 2016’ da mı? Sanki öyle gibi değil mi?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI YEREL YÖNETİMLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BELEDİYE VE BİRLİKLER DAİRE BAŞKANI NACİ AKTAŞ – Kanunun yayımlandığından itibaren olabilir.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS – Öyle mi? Onu şu anda bilmiyorum efendim.

Biz, aile içi şiddeti, o kadına karşı şiddetle ilgili olan kayıt formu var 26 maddelik Başkanımın dediği, o kayıt formunu da analiz ettireceğiz üniversite hocalarımıza, akademimize. Orada acaba yanlışlıklar var mı, o formun bir kısmı kafamıza takılabiliyor böyle, orada da sorun olabilir diyoruz.

Mesela o 5 bakanlık ve Diyanet İşleri Başkanlığında eğitim planlaması da hemen yapıldı, bu sene inşallah uygulamamız devam edecek. Aile, Çalışma Bakanlığı 100 bin kişiye kurslar verecek. Adalet Bakanlığı 130 bin hâkim, savcıya ve oradaki memurlara kurs verecek.

BAŞKAN – Aile Bakanlığı kime kurs verecek? Kendi çalışanlarına mı?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - Aile Bakanlığı kişilere, normal kişilere ve ASDEP uzmanlarına.

BAŞKAN - Kendi personeline.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - Adalet Bakanlığı 1.300 savcı ve hâkime oradaki bire bir ilgili görevlilere, Millî Eğitim Bakanlığı 600 tane PDR öğretmenine verecek. Sağlık Bakanlığı 200 bin kişi ile de 25 bin sağlık personeline kurs verecek. Diyanet İşleri Başkanlığı da 250 bin kadın kursiyere bunları bilinçlendirme çalışması yapacak. Biz de zaten İçişleri Bakanlığı olarak muhtarlarla devamlı toplantılar yapıyoruz. Ayrıca burada Diyanetin yapacağı seminerler var.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Şimdi bu yaptığımız analizde mağdurlarla ilgili veriler var, bir de şiddet uygulayan kişinin mesela alkol nedeniyle, uyuşturucu nedeniyle, şizofren hastası olabilir yani yüzde 80 şu, hani o risk grubuna giren aileleri bilmek çözümü daha kolaylaştırır. Öyle bir çalışma var mı? Devamında, mesela yüzde 20 çok ciddi bir oran devlete başvurduğu hâlde, hatta yüzde 6 çok daha ciddi bir oran koruma tedbiri var yani dolayısıyla bu yönden giderek mevcut sistemi eleştiren ve bu kanalda devlet korumasında olduğu hâlde diye başlayan cümleler ifade ediliyor. O yüzden “risk grubuna giren aileler” diye bir portföy olsa, mesela şu en son verdiğiniz veri bence şu slaytta çözüm odaklı yapılacak bir çalışmanın en değerli başlığı. Alkol alışkanlığını bırakmıyorsa dövmeye devam edecek, uyuşturucu ve devamında kötü alışkanlığı varsa geldiğinde aileye devam... Hatta şizofreni gibi birçok hastanede –Bakırköy- tedavi gören isimleri belli, onların aileleri belli, çocuk yapısı belli, genetik hastalıklar... Yani işin mağdur kısmındaki elbette çok önemli koruma ve önleyici tedbirler ama faille ilgili olanla ilgili bir risk tanımı ve yapıyla ilgili ne yapılabilir? Bu bir veri olarak emniyetten gelmiş olsa şu eğitimle ilgili son verdiğimiz slayttaki özellikle ASDEP’lerle ilgili kısımda sizdeki veri tabanı Aile Bakanlığında eğitim alacak kısımların risk grubuna giren aileler kısmına bakıldığında çözüme ulaşılabilir.

BAŞKAN – Buna belki Vekilim Aile Bakanlığı yapabilir.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Sadece aile değil Aile Bakanlığı...

BAŞKAN - Ama istatistiği sizin tutmanız gerekiyor.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Buradan alacağı verileri...

Ben teşekkür ederim.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS - Faillerle ilgili şu anda mesela çok ciddi çalışma yok gibi, var ama yeterli değil. Daha önem vermemiz lazım gibi görünüyor faillere.

BAŞKAN – Şimdi toparlayalım, biraz süremizi verimli kullanalım.

Sizin var mı bu konuda söyleyeceğiniz?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TARIKHAN ÇETİNER - Ben şöyle, sayın vekilimin konuşmasına belki şöyle bir katkı olabilir; biz mağdur odaklı bir yaklaşımla aslında şiddetle mücadele etmeye çalışıyoruz yani fail odaklı da bakmamız gerekiyor. Bu noktada ben konuşmamızda söylemiştim, veri paylaşımıyla ilgili biz 2019 yılı Ocak ayı itibarıyla biraz önce ifade ettiğim gibi polis merkezinde işlem görülen her vakayla ilgili hem mağdur hem faille ilgili Aile Bakanlığına zaten bir bilgi aktarıyoruz. Yani o özelleştirilmiş çalışmalar yapılabilir. Bizim biraz daha mağduru öncelikli korumamız gereken kişi olarak bir tarafta tutuyorum, o önceliğimiz ama faille de ilgili birtakım mekanizmalar oluşturup fail odaklı da bakışı açışımızın oluşması gerektiğini

düşünüyorum. Bu manada mükerrer olaylar bizim için bir yol göstericidir. Yani bu dediğiniz verilerin aslında bir çoğu şu an veri olarak mevcut yani sadece biz İçişleri Bakanlığı olarak bizde değil Aile Bakanlığıyla da bu veriyi paylaşıyoruz. Dediğiniz noktada bir incelemeyle birlikte bu “Şiddetin devamı olur mu ya da fail bu “şiddeti devam ettirir mi, nerelere varır?” manasında aslında orada bir sosyal hizmet uzmanlığı gerektiriyor. Bu manada, bizi öncelikle bunun tespitini yapıp ilgili mekanizmaları harekete geçirecek birim olarak düşünün. Neden? Çünkü yüzde 62 küsur oranında öncelikle ihbarla ya da daha kolluğa gelen müracaatlarla süreç başlıyor, böyle bir bilgiyi paylaşmak istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden Harun Başibüyük...

Evet, buyurun.

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ULUSLARARASI KORUMA DAİRESİ BAŞKANI HARUN BAŞIBÜYÜK – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz, kıymetli hazrun; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Ben de konuyla ilgili, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bu konuda hangi görevleri yapıyor, hangi faaliyetlerde bulunuyor, genel hatlarıyla arz edeceğim. “Türkiye ve Göç” “Uluslararası Koruma” ve “Özel İhtiyaç Sahipleri” başlığı altında sunumumu arz ediyorum.

Ülkemiz tarih boyunca, bulunduğu konum nedeniyle, birçok göç akınına maruz kalmış, hâlâ da günümüzde yoğun şekilde göç akınına maruz kalmaya devam etmekte. Bu yönden de şu an ülkemiz en fazla yabancıyı, göçmeni, sığınmacıyı barındıran bir ülke olarak liderliğini de sürdürmektedir.

Bizim faaliyetler genelde “Uluslararası Koruma” başlığı altında toplanıyor, yabancılara yönelik hizmetler bu dairemizin bünyesinde veriliyor.

Genel olarak, uluslararası koruma konusunda kısaca bilgi vermek istersem, 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1967 New York Protokolü ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde, sığınma talebinde bulunanlara koruma sağlamaktayız.

Uluslararası koruma süreçlerinde ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti, siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeple korktuğu için Avrupa’dan gelenlere “mülteci”, Avrupa dışından gelenlere “şartlı mülteci”, yine bunun dışında, ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı veya onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak ve buna benzer sebeplerden dolayı koruma talep ediyorsa bu mülteci ve şartlı mülteci kriterleri dışında bunlara da ikincil koruma statüsü verilmekte. Bu “mülteci” “şartlı mülteci” ayırımının sebebi de, Cenevre Sözleşmesi’ni ülkemizin coğrafi kısıtlamayla kabul etmesinden kaynaklı bir ayırım. Aslında haklara ve hizmetlere ulaşma bakımından fazla bir farkları yok. Mülteciye düzenlenen kimlik belgesinin süresi üç yıl, ikincil koruma ve şartlı mülteciler için ise bir yıllık kimlik belgesi düzenleniyor, statü verildikten sonra; diğer hak ve hizmetlere eşit şekilde ulaşabiliyorlar. Mültecileri üçüncü ülkeye yerleştirme ya da başka bir ülkeye yerleştirme konusunda bir şey yok, ülkemizde kalıcı olarak kalıyor ama diğer statülülere diğer ülkelere yerleştirme kapsamında çalışmalar var, onların o yönden de hakları var.

Burada, uluslararası koruma başvurusunun yıllar itibarıyla istatistikleri, sayıları yer almakta. Geçen yıl 114.537 uluslararası koruma başvurusu aldık.

BAŞKAN – Daha ziyade bizim konumuzla alakalı...

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ULUSLARARASI KORUMA DAİRESİ BAŞKANI HARUN BAŞIBÜYÜK – Genel bir çerçeve Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Tamam, toparlarsanız....

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ULUSLARARASI KORUMA DAİRESİ BAŞKANI
HARUN BAŞIBÜYÜK – Hızlandırayım Başkanım.

BAŞKAN – Konuşmacı çok olduğu için...

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ULUSLARARASI KORUMA DAİRESİ BAŞKANI
HARUN BAŞIBÜYÜK – Tamam.

Geçici koruma kapsamındaysa Suriyelilere yönelik çalışmalarımız var. Şu an Suriyeliler 3 milyon 674 bin kişi, geçen hafta itibarıyla, son sayımız.

Konumuzla ilgili biz çalışmalarını “Özel İhtiyaç Sahipleri” başlığı altında topluyoruz. Bu “özel ihtiyaç sahibi” kişi başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne veya baba veya işkence, cinsel saldırı ya da ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi ifade etmektedir kanunumuzda. İl Göç İdaresi Müdürlüklerimizde 2017 yılında başlattığımız kayıt güncelleme çalışmalarlarıyla koruma masaları oluşturduk; bunların tespitini koruma masalarımız, il müdürlüğünde veya kayıt güncelleme merkezlerinde, bu kriterlere uyan bir yabancı geldiğinde, bu çerçevede yapıyor, daha sonra durumuna göre ilgili birimlere yönlendiriyor. Daha çok, bu kapsamdaki çalışmalarımız bizim tespitten ibaret. Herhangi bir cinsel saldırı veya şiddete uğrayan kişi geldiğinde -ya da diğer özel ihtiyaç sahipleri de dâhil buna ama konumuz şiddet olduğu için buna maruz kalanlar- ilgili kolluk, güvenlik birimleri, adli makamlar ve 6284 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bildirilmekte.

Yine, Genel Müdürlüğümüzde “İnsan Ticareti Mağdurları” diye bir dairemiz var; buradaki dairemizin görev alanı, daha çok, Ceza Kanunu’nun 80’inci maddesindeki “insan ticareti mağduru” tanımından yola çıkılarak yapılmış. Burada da yine tespit ve değerlendirmeler yapıp bu kişilere “insan ticareti mağduru ikamet izni” belgesi veriliyor. Bunlara otuz günlük bir süre verilir, otuz gün içinde kendi durumunu değerlendirip, kendisine yetkililerle iş birliği yapıp yapmama yönünde bir düşünme süresi veriliyor. Diğer ikamet izin türlerindeki şartlar bunlar için aranmıyor. Bunlara yine Mağdur Destek Programı çerçevesinde destekler sunuluyor. Bu kapsamda tespit edilen kişilere sığınmaevlerinde veya güvenli yerde barınma, sağlık hizmetlerine erişimlerinin sağlanması, psikososyal destek sağlanması, sosyal hizmet ve yardımlara erişim, hukuki yardıma erişim ve mağdurların yasal haklarına ilişkin danışmanlık hizmetleri sunulmakta.

Yaklaşık 3 milyon 674 bin geçici koruma kapsamındaki Suriyeli içinde 17 bin civarında kadının şiddete uğradığını koruma masalarımız tespit edip ilgili birimlere bu kapsamda 2017’den bu yana bildirmiştir.

Kısaca, Genel Müdürlüğümüzün bu konuyla ilgili yaptığı çalışma budur.

Arz ederim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsünden Doçent Doktor Coşkun Taştan...

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI
ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ, GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, değerli konuklar; öncelikle hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

2016-2017 ve 2018 yıllarında Türkiye’de işlenen kadın cinayetlerini bilimsel bir yöntemle analiz ederek ben ve arkadaşım Aslıhan Küçüker Yıldız -kendisi de aramızda- bir rapor ve bir kitap şeklinde yayınlamış bulunuyoruz. Bir şeye şaşırdım: Aslında bu çalışmamızın lansmanını 6 Mart 2019 tarihinde

Sayın İçişleri Bakanının bizzat kendisi medyaya yaptı çünkü belki de ilk defa bir devlet böylesi önemli bir konuda yani özellikle kadın cinayetleri konusunda resmî verileri kamuoyuyla açık bir şekilde paylaştı ama kamuoyunda yeterince yankı bulmadığını görmek gerçekten beni şaşırtıyor çünkü az evvel sorulan pek çok sorunun yanıtları aslında bu raporlarda mevcut. O kadar ayrıntılı analizler var ki şu kitapta; mesela hangi failin nerede doğduğu, maktulün nerede doğduğu ve ikisinin nerede buluşup evlendiyse evlilikten sonra, evlenmediyse başka ilişkiler içerisinde aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet ve sonuçta kadın cinayetine giden yolun ortaya çıktığına ilişkin çok ayrıntılı analizler mevcut. Bunların bir kısmını bugün sizinle paylaşacağım; vakit kısıtlı olduğu için, veriler de bir hayli fazla olduğu için tamamını burada paylaşmamız mümkün değil. Verilerin zaten önemli bir kısmı İçişleri Bakanlığı tarafından az evvel yapılan sunumda yine sizlerle paylaşılmıştı.

Burada, örneğin, şu tabloya baktığımız zaman, ülkeler arası bir karşılaştırma yaptık biz burada; Dünya Sağlık Örgütü verilerini kullandık. Dünya Sağlık Örgütü verilerinin bizim kısaca “kasten insan öldürme” diyebileceğimiz suç davranışının -saldırganlık; buna cinsel saldırı, diğer her türlü saldırı türleri dâhil olmak üzere- içerisinde maktulün kadın olduğu ve belirli kodlarla kategorize edilmiş olan, uluslararası sınıflandırmalara göre kategorize edilmiş olan verilere göre sonuçta ortaya bir grafik çıkmış oldu. Bu grafiğe baktığımız zaman, 1 milyon nüfus başına, Japonya ve İngiltere’de kadın cinayeti sayısı 2; bu, 2015 yılı için geçerli. Neden 2015 yılını esas aldık? Çünkü Türkiye’yi de içeren ve günümüze en yakın olan yıl 2015’ti Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre. Bu arada, bu veriler bir kısmınıza dağıtılmış olan şu raporda mevcut, daha sonra tekrar bakmak isterseniz; aynı zamanda, Polis Akademisinin “web” sayfasından PDF olarak da indirmek mümkün. Danimarka, İtalya ve Polonya’da 1 milyon nüfus başına 3; İsviçre, Yunanistan, İran ve Gürcistan’da 4; Almanya, Hollanda, Norveç, İspanya ve Türkiye’de 5 -atlıyorum, hepsini okumayalım- Amerika Birleşik Devletleri’nde 22. İşte, Baltık ülkelerinde ve -genelleme yapmak gerekirse eğer- Güney Amerika ülkelerinde biraz daha fazla; bayağı bir fazla, “biraz” dediğim epey bir fazla. Tablo bundan ibaret.

Şimdi, kadın cinayetleri, tabii, aile içi şiddetin ve kadına yönelik şiddetin en görünen yüzü olduğu için aslında bir hastalığın semptomu gibi, belirtisi gibi düşünülebilir. Bunun arkasında daha büyük bir şey olmalı ki... Yani, birdenbire bir sabah bir erkek uyanıp bir kadını öldürmüyordur herhâlde; bu bir süreç. Hem bir insanın katile dönüşmesi o kadar kolay bir iş değil erkek açısından düşündüğümüzde çünkü katillerin -kadın cinayetinde fail olanların diyelim- yüzde 97’si erkek, sadece yüzde 3’ü kadın. Dolayısıyla, bu bir süreç olduğuna göre bu sürece yoğunlaşmak gerekir; yani semptomu görmek yani hastalığın belirtilerini görmek önemli bir şeydir. Kadın cinayeti, aile içi ve kadına yönelik şiddetin en önemli belirtilerinden, en önemli semptomlarından bir tanesi. Buna yoğunlaşmak önemli ama süreci de görmek çok önemli. Süreçle ilgili pek çok veriyi İçişleri Bakanlığı az evvel paylaştı.

Bizim üzerine yoğunlaştığımız: Üç yılda -2016, 2017 ve 2018 yılında- toplam 932 kadın cinayeti işlendi. Tabii, kurbanı kadın olan, kasten insan öldürme suçlarından bahsetmiyoruz. Az evvel Tarıkhan Müdürlüğümün söylediği gibi, dünyada “femicide” diye bir kavram son on on beş yıldır literatürde hâkim oldu. “Femicide” Türkçeye çevirdiğimiz zaman, kadın cinayeti demek. Kadın cinayetinin tanımı da İstanbul Sözleşmesi’nde ve akademik metinlerde, literatürde şöyle yapılır: Bir kadına sırf cinsiyetinden ötürü, yani sırf kadın olduğu için yönelen şiddet kadına yönelik şiddettir; eğer bu, ölümcül bir şiddetse yani kurbanın ölümüyle sonuçlanıyorsa ortaya kadın cinayeti çıkar. Dolayısıyla, örneğin, trafik kazasında öldü ya da işte, Tarıkhan Müdürlüğümün verdiği örnekte, yakın tarihte hepimizin bildiği bir öğretim üyesi kadın, kendisine ateş edildi ve öldü. Bu erkek de olabilirdi; evet, doğru. Yani erkek olsaydı belki de bilemiyoruz tabii, o vakayı çok daha derinden ve failin psikolojisini ve başka doneleri de hesaba katarak bunu söyleyebiliriz ama belki de direnecekti ya da başka bir şey olacaktı ama olan bu. Peki, sırf kadın olduğu için mi öldürüldü? İşte, kritik soru bu. Burada bıçakla birbirinden ayrılmış, net, kesin şeyler söylemek çok zordur çünkü bir cinayetin motifi... Cinayet, insanın işlediği en zor

suçlardan bir tanesidir. Bir insana tokat atmak bile zordur ama aşamalı bir şekilde şiddet uygulandıktan sonra bir insanın katile dönüşmesi eğer bir süreçse, bu sürecin içerisinde demek ki pek çok faktör bir araya gelerek bir kartopu gibi bir yumak hâline dönüşüyor ve bu nihai bir motif dediğimiz motifi ortaya çıkarıyor. Demek ki motifi sadece bir şeye indirgemek yanlış ama yine de olayın gidişatından, vakanın özünden ve tutanaklardan hareketle kurbanı kadın olan bazı cinayetler kadın cinayeti olarak tasnif edilebilir. Bu zorlukla sadece biz yüzleşmiyoruz, dünyanın her yerinde her polis, her kolluk kuvveti, her bilim insanı bu zorlukla yüz yüze ama bu konuda bir noktaya gelinmiş durumda. En azından, diyelim ki aile içinde işleniyorsa, bizim 6284 sayılı Yasa açık bir şekilde, bunu bizim bu şekilde tasnif etmemize izin veriyor. Aile içinde kadın diyelim ki kız çocuğunu öldürdü; evet, bunu da biz kadın cinayeti sayılarına dâhil ediyoruz. Nitekim az evvel sözünü ettiğim 932 kadın cinayetinin 11 tanesi -üç yıl içerisinde- sıfır yaşındaki çocuklardan oluşuyor. Dolayısıyla dünyadaki kıyaslamalar, bu tip standardizasyonlar henüz tartışılıyor akademik bakımdan, belirli bir yere doğru da gidiyor.

Sizin söylediğimize de katılıyorum Sayın Vekilim, bir insanın kadın ya da erkek olmasından bağımsız, öldürme fiili kötü bir fiildir. Yani bunu kategorize ederken ister istemez bilimsel yöntemlerle ya da kriterlerle baktığımız zaman, biraz tabii işin bu boyutunu zaman zaman unuttuğumuz oluyor; her toplantıda, katıldığımız her toplantıda bu eleştiriyle karşılaşıyoruz.

Şimdi, az evvel bahsedilmeyen birkaç şeyi daha sizinle paylaşmak istiyorum: Üzerine yoğunlaştığımız bu üç yıl içerisinde toplam kolluk kuvvetlerine yani jandarmaya ve polise gelen toplam aile içi şiddet başvuru sayısı 562.215. Az evvel sayılar biraz daha fazlaydı çünkü 2019'un günümüze kadar olan kısmı da dâhil edilmişti.

Şimdi, bu kuru rakamlara bakarak hiçbir şey anlamıyoruz, bunları biraz tabii işlemek lazım. Orantılı bir şekilde görürsek ancak, bir şeyle karşılaştırsak bir anlam ifade edecektir bizim için. Tüm nüfusu esas alırsak yani Türkiye'nin üç yıldaki tüm nüfusunu bir taban kabul edersek, bu 560 bin küsur başvuruyu orantıladığımız zaman -erkekler de bu orana dâhil- 6284 sayılı Kanun kapsamında toplam 100 bin kişi başına düşen başvuru sayısı, aile içi başvuru sayısı 2016 yılı için 203, 2017'de 223, 2018'de 268; gördüğünüz gibi hafif bir artış söz konusu.

Şimdi, bu artış bizi ne kadar endişelendirmeli? Bence tek bir puanlık artışın bile tabii ki endişelendirmesi lazım ama bunun nasıl bir artış olduğunu görmek için yine başka ülkelerle karşılaştırmak lazım. Hâlihazırda bizim en büyük eksikliğimiz, GREVIO, Türkiye'ye hep şu eleştiriye getiriyordu: Siz verileri paylaşmıyorsunuz, veriler yok. Ama bunu bizim karşılaştırabileceğimiz Avrupa'dan ya da diğer ülkelerden gelen verilerin de olması lazım. Yüz bin kişi başına düşen aile içi başvuru sayısı nedir? Ben bunu katıldığım uluslararası toplantılarda en azından polislere sorduğum zaman şu ana kadar herhangi bir yanıt alamadım. Tabii ki bu, uzun süren bir şey; yazışmalarla, başka türlü temin etmemiz mümkün ama bu konuda eğer bir standart bulup karşılaştırma yaparsak gidişati görme şansımız daha iyi olacaktır diye düşünüyorum.

Aynı şeyi kadın nüfus başına orantıladığımız zaman, 2016 yılında yüz bin kadın nüfus başına 407 başvuru söz konusu, 2017'de 447, 2018'de 537; hafif bir artış var. Bu artışı neyle açıklamalıyız? Bana kalırsa, bu 6284 sayılı Yasa'nın kamuoyunda tanınmasıyla da ilgili bir şey ki sadece aile içi şiddetin arttığına ilişkin bir yorum eksik ve yanlış olur. Yani insanlar bu kanunu tanıdıkça hele de hiçbir beyanda bulunmaksızın doğrudan kolluk kuvvetlerine ya da işte, ilgili birimlere başvurulduğunda işlem yapıldığını öğrendiği vakit; bu, herkese cazip gelir. Ufak bir tokatla işte aile içi şiddete maruz kalmış bir kadın da bunu şikâyet edebilir ya da müzmin, mükerrer dediğimiz, zamana yayılmış, kronikleşmiş şiddete maruz kalan mağdur da. Dolayısıyla, zaman içerisinde şimdiden bunu açık ve kesin olarak söyleyebilirim, ilerleyen yıllarda yüz bin kişi başına düşen başvuru sayısı artacaktır ne yaparsanız yapın. Sayılar bize bunu hep gösterecek, sürekli artış olacak. Bunun ne kadarı gerçekten sahada şiddetin arttığını gösteriyor, ne kadarı insanlar kanunu tanıdığı için kolluğa gidip başvurdu? Bunun ayrımını

yapmak başta burada ben ve benim gibi akademik insanlara düşüyor yani bu işi bilimsel olarak çalışan insanlara düşüyor. Bu sorumluluğun farkındayız ve zamana sâri bir şekilde veri toplamak gerektiği için ve şu anda elimizde sadece üç yıllık bir veri seti olduğu için henüz bir örüntüden, bir yapıdan söz etmek mümkün değil çünkü 2016 öncesinde, baktığımız zaman veri göremiyorum yani bugün kullandığımız verileri kıyaslayabileceğim veri setleri standardize edilmemiş. Kadın cinayeti nedir, aile içi şiddet nedir? Bununla ilgili yasal mevzuat, 6284 belki de tam oturmadığı için veriler söz konusu değil. Bu yüzden zamana sâri bir şekilde, bundan sonraki yıllarda elimize gelecek verilerle daha açık bir şekilde kanunun ve uygulamaların sahadaki etkisini görmemiz daha kolay olacak.

Bir de başka türlü bakalım, öldürülen kadın sayısının başvuru sayısına oranlarına bakalım. 2016'da başvuran her yüz bin kadından 185'i öldürülmüş. Yüz binde 185, 2017'de yüz binde 194, 2018'de yüz binde 127. Şimdi, 2017'deki artış, evet, gerçek bir artıştır çünkü içerisinde öldürme bulunan bir vaka. Yani bunun kanunla, şeyle bir ilgisi yok, az evvel bahsini ettiğim şeyden bağımsız ama 2018'deki düşüş de yine aynı şekilde gerçek bir düşüş.

Peki, kanun işe yarıyor mu? Örneğin, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından, Asayiş Dairesi Başkanlığı tarafından alınan tedbirler, kolluk tarafından alınan tedbirler gerçekten kadın cinayetlerinin engellenmesinde işe yarıyor mu? Tekrar aynı şeyi söylemeliyim, Böyle bir gidişat için yani gidişatın hangi yönde olduğunu görmek için daha çok veriye ihtiyacımız var. Yani şu anda üç yıllık veri bir artış ve düşüş olduğunu gösteriyor. Zaman içerisinde eğer ortalamalarda düşüş olduğunu görürsek beş yıl on yıl içerisinde, o zaman yani bugünkü tedbirlerin işe yaradığını söylemek mümkün.

Öldürülen kadın sayısının verilen tedbir karar sayısına oranlarına baktığımızda, 2016 yılında her yüz bin tedbirden 89,1'i içerisinde ölüm barındıran yani sonuçta ölümcül bir şiddete doğru giden bir vakayı içeriyor ve 2017 yılında yüz binde 97, 2018'de yüz binde 67.

Evet, cinayet aletleri daha çok ateşli silahlar, bunların da çoğu ruhsatsız. Cinayetler daha çok cuma günleri işlenmiş, daha çok kış mevsiminde işlenmiş ve eylül ayında diğer aylara göre biraz daha fazla ve günün yani yaşantının devam ettiği saatlerde işlenmiş yani hani öyle gece eve dalıp da habersiz öldürülmemiş. Maktullerin çoğu 26-35 yaş aralığında genç kadınlardan oluşuyor ve en küçük maktul sıfır yaşında, en yaşlı maktul 88 yaşında ve maktullerin yaş ortalaması 36. Maktullerin yüzde 58'i evli, faillerde bu yüzde 63; 5 puanlık fark var ve faillerde yaş ortalaması 39. Maktullerin eğitim durumu, genelde çoğu ilkokul mezunu, yarıya yakını ve bu yönüyle faillere benziyor.

Burada özellikle üzerinde durmak isterdim ama zamanımız olmadığı için duramıyoruz ama artık gruplara ayırıp her bir gruba özel tedbirler geliştirmemiz gerektiğini görüyoruz. Nasıl ki kadın cinayeti aslında kasten insan öldürmenin bir formuysa ve buna odaklanmak iyi bir şeyse bunu azaltmak için, benzer şekilde kadın cinayetleri içerisinde de alt gruplar yaratıp her bir gruba, örneğin, yabancı maktuller; işte, yüzde 34'ü Suriyeli bütün yabancı maktullerin. Türkiye'de bu üç yılda öldürülen 932 kadının yüzde 7'si, yaklaşık 60-70 tanesi Suriyeli. Az evvel rakamı Göç İdaresi telaffuz etti ve ben de ilk kez öğrendim; 17 bin başvuru olmuş, orantılayıp yine bakmak lazım ama Türkiye'deki Suriyeli nüfus fazla olduğu için tüm yabancı maktullerin yüzde 34'ü, 3'te 1'i Suriyelilerden oluşuyor. Mesela, bu veri üzerinden gidip belki de Göç İdaresi ile iş birliği içerisinde sadece yabancı maktuller üzerine odaklanıp maktulü yabancı olan ya da işte, göçmen olan cinayetler ayrı bir alan; bunun üzerine odaklanıp orada bir politika geliştirmek lazım.

Aynı şekilde, 66 yaş ve üzeri bütün dünyada ayrı incelenir, bizde de sayılara baktığımız zaman her yönüyle farklı. Örneğin, bütün cinayetlerde ateşli silahlar önde giderken burada kesici, delici aletler önemli miktarda fazla. Kesici, delici aletle cinayet işlemenin psikolojisi ateşli silaha göre daha zordur; demek ki bu cinayetlerin niteliği farklı. O zaman bunlara özel tedbirler geliştirmek lazım. Burada da Göç İdaresi değil de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla iş birliği gerekiyor çünkü bu vakalarla

ilgili bir genelleme yap dersenez, şöyle bir şey söylerim size: Genellikle yaşlı bir anne ya da annenine bir erkek torunla birlikte yaşıyor, erkek torun hayata tutunamamış, alkolik ya da maddeyi kötüye kullanan bir kişi; dolayısıyla uzun süren bir şiddet ve sonucunda yaşlı kadının ölümüyle sonuçlanan bir şey ya da yaşlı kadının kendisi 80 yaşında, kocası 90 yaşında ve artık kocası akli melekelerini yitirmiş ve burada cinayete giden bir yol olduğunu görmek çok zor değil. Eğer hele de bir başvuru varsa o başvuruya odaklanıp ona ilişkin önleyici politika geliştirmek kesinlikle... Yüzde 7 olduğu için oranı, bütün kadın cinayetleri içerisinde 66 yaş ve üzeri kadın cinayetlerinin oranı; demek ki en az yüzde 7'lik bir kesim özel bir politikayla epey bir azaltılabilir. Yani topyekün biz Türkiye'deki 500 bin aile içi şiddet vakasına odaklanalım, iyi de hangisine odaklanacağız? Örneğin, kolluk kuvvetlerinin kendilerine gelen bir başvuruyu değerlendirip işte -bir sürü, 500 bin başvuru- kaynaklarını ona yönlendirmesi lazım. Hangisine yönelmesi lazım? Demek ki burada bazı kriterler var. Bu kriterleri görüp onlarla, küçük gruplar oluşturup kafamızda o gruplara yönelik politikalar geliştirildiğinde hem aile içi şiddetle hem kadın cinayetleriyle mücadele etmek biraz daha kolaylaşacaktır diye düşünüyorum.

Evet, faillere baktığımızda, yüzde 82'si yakalanmış, yüzde 16,2'si intihar etmiş; bu, şu argümanı ortadan kaldırıyor yani belirli ölçüde o argümana meydan okuyor: "Yahu, cezası az olduğu için 'Girerim, paşa paşa yatarım.' diyen kişiler, işte, tabii ki gider karısını öldürür, kızını öldürür." Aslında faillerin yüzde 16'sı kendisine verilebilecek en kötü cezayı veriyor, zaten kendisini öldürüyor. Türkiye'de idam cezası yok, onun da ötesinde bir cezayı veriyor; ceza ya da değil, yani bunu göze alıyor. Demek ki yüzde 16'lık bir kesimi biz -bu veriyi böyle okumak lazım- hiçbir cezai müeyyideyle engelleyemeyiz. O zaman, demek ki belirli bir kesim her zaman öldürmeye azmedecek. Bu veriyi aklımızda tutmamız da yine politikalarda işimize yarayacaktır diye düşünüyorum.

Faillerin cinsiyetlerine baktığımızda, yüzde 96'sının erkek olduğunu görüyoruz. Yüzde 4 neden kadın? Az evvel söylediğim gibi 6284 sayılı Yasa kadına karşı ve aile içi şiddeti tek bir torbaya koyduğu için aile içerisinde şiddeti uygulayan, ölümcül şiddeti de uygulayan bazı failler hâliyle kadın. Dolayısıyla, yüzde 4'lük bir kısmı kadın.

Eğitim durumları itibarıyla çok benziyor.

İş itibarıyla, meslek itibarıyla daha çok, nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlardan ve işsizlerden oluşuyor, kısaca öyle diyeyim yani hiçbir işi olmayan kişilerden. Bunların ön plana çıktığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Sabıka durumları, cinayet saikleri bizim için önemli, bununla ilgili daha çok çalışma yapılması lazım. Biz bunu şöyle yaptık: 2016 verilerinde polisten bize gelen tutanakları ben ve arkadaşım Aslı çok büyük emekler sarf ederek

-tabii, oradan kişisel veriler arındırılarak geldi yani biz kişilerin ismini filan bilmiyoruz- istatistik bilgilerini ayrı aldık -bu konuda çok teşekkür ediyorum Tarıkhan Müdürlüme bize çok yardımcı oldu, verileri ayıklayarak ve kolaylaştırarak verdiği için- tutanakları ayrı aldık. Tutanakları tek tek inceledik ve medyaya çaprazladık. Yani mesela bir olayla ilgili polisin tuttuğu tutanakta diyelim ki failin ifadesi var ama fail bizi yanlış yönlendiriyor olabilir. Dolayısıyla internette, gazetelerden, medyadan bunu çaprazlamak gerekirdi bunu da yaptık. Böylece bu motiflerle ilgili şeyleri söyleme şansımız oldu. 5'e ayırdık, en fazla psikososyal motifler dedikimiz... Şimdi, motiflerle ilgili konuşmamın başında söylediğim şeyi tekrar hatırlatayım. Motif bir yumak gibidir, içerisinde bir sürü şey var. Yani tek bir şeye ayıklamak keşke mümkün olsa ama bilimsel açıdan ve teknik açıdan bu mümkün değil, kişinin aklından geçen her şeyi bilmeniz lazım ama ne kadar çok bilgi sahibi olursak ayıklama gücümüz de o kadar artıyor. Dolayısıyla, biz bilgimizi artırarak motiflerle ilgili kategorizeleri bu şekilde yaptık. Psikososyal motiflerin ne olduğunu da bu kitapta tanımladık, isterseniz tanıma daha sonra oradan bakabilirsiniz. Paylaşmak istediğim ve altını çizmek istediğim çok önemli şeyler var burada.

Şimdi mükerrer şiddet, kadın, zamana yayılmış, kronik bir şiddetin kurbanı, mağduru ama bu cendereden çıkamıyor. Neden çıkamıyor acaba? Tutanakların bize söylediği şeyler üzerinden gidiyoruz. Yoksa akıl yürütme şeyi girmiyor yani biz tahmin ederek ya da dışarıdan şeylerle değil, tutanakların bize söylediği şeyler üzerinden bunları bulmaya çalıştık.

Bir tanesi çocuklar, yarısından fazlası kadın cinayetlerinde evliydi, çocuk da varsa kadın müzmin ve mükerrer şiddete maruz kaldığında çocuklarını öne sürerek, onların geleceğini düşünerek bunu sineye çekmeye başlıyor, bir tanesi bu ama burada önemli olan şu: Şiddet her geçen gün eşiği artan bir şeydir. Çünkü şiddeti cezalandırmak amacıyla, terbiye amacıyla –aramızda eğitimciler de var- kullanan birisi şunu iyi biliyordur: Bugün bir tokat atarak cezalandırma yaptığında bunun müeyyidesi vardır, karşı taraf bunu ciddiye alır ama bir hafta sürekli tokat yiyen bir çocuk artık bir tokatla bir şey yapmaz, bu defa eşiği artır, bu defa sopayla dövülür bir süre sonra sopa da işe yaramaz, işte silaha doğru giden süreç bu şekilde, dereceli bir şekilde, merdivenler gibi gidiyor. İşte çocukları nedeniyle bu şiddete sabreden, sabretmesi gerektiğini düşünen kadın bir süre sonra kendisini ölümle burun buruna görüyor.

Diyelim ki ayrılmaya karar verdi, bu defa “Gelmezsen öldürürüm.” tehdidi devreye giriyor. Bundan da korkuyor. “Sadece seni değil, çocuğunu da öldürürüm, anneni de öldürürüm, babanı da öldürürüm.” Böyle aile efradına teşmil edilmiş, genişletilmiş bir şiddet söz konusu olduğunda kadının direnci kırılıyor ve geri eve geliyor. Tabii, bu tehditle, hele de müzmin, mükerrer şiddetle beraber tekrardan mutlu bir yuva kurulacak değil, ister istemez sonucunda yeniden şiddet ve ölüme giden yol açılmış oluyor. Tabii, tekrar ediyorum, bunlar tutanaklardan bizim çıkardığımız şeyler.

Ayrı kalma ve yeniden birleşme... Şimdi özellikle tedbir kararlarıyla ilgili, bunun altını defalarca çizmek istiyorum. Şimdi tedbir kararı verildi. Peki bunu kim takip edecek? Bir örnek verelim diyelim ki, eşinden şiddet gören birisi geldi, işte kolluk kuvvetlerine müracaat etti, tedbir alındı, eşi uzaklaştırıldı. Peki ne oluyor? Şimdi bu uzaklaştırılan kişi biz onu cezalandırmış oluyoruz bir bakıma ama 6284 aslında özel kanun, ceza kanunu değil, biz bunu ceza gibi düşündüğümüz için artık hiç arkaya bakmıyoruz. İşte Tarıkhan Müdürümün dediği fail odaklı bakmak budur. Yani failin bir insan olduğunu, bugün beş şiddetinde öfkeliyse yarın uzaklaştırmadan ötürü on şiddetinde öfkeleneceğini ve giderek bu öfkesinin artacağını düşünmemiz lazım. Dolayısıyla, faili içine alan, onu rehabilite eden ve onu yeniden ailesiyle buluşturup belki de sorunlarını çözmeye çalışan bir mekanizma olması lazım. Kanuna göre bunu ŞÖNİM'in yapması lazım. Ne yazık ki ŞÖNİM, belki kuruluş aşamasında olduğu için, belki kaynaklar yetersiz, belki de hep böyle olacak bilemiyorum ama böyle olmaması lazım, aşamalı bir şekilde ayrılmış olan eşler bir araya geldiğinde hemen devreye girip böyle bunların rast gele bir AVM'de buluşacak şekilde değil, makul bir yerde ve uzmanların kontrolünde yeniden bir araya gelmesini sağlaması lazım. Aslında bunun uygulanması zor değil, dünyada da bunu uygulayanlar var. Mesela Avusturya'da devletin bizzat desteklediği sivil toplum kuruluşları devreye giriyor, Hollanda'da belediyeler devreye giriyor, oradaki idari sistemin yapısından kaynaklanan bir durum bu. Bizde bunu aslında kanun çok güzel öngörmüş, ŞÖNİM'in Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bunu götürmesi, bu şekilde yapması lazım. Böyle olmadığı için yeniden birleşme anında failin öfke eşiği artıyor, şiddete olan eğilimi daha fazla kuvvetleniyor ve cinayetle sonuçlanan bir durum ortaya çıkıyor.

Alkol ve madde kullanımı, üçüncü şahıslarla ilişki, psikiyatrik bozukluk gibi başka şeyler de var, her birisinin ayrı ayrı değerlendirilmesi lazım.

Şimdi, gene altını çizerek ve herkesle paylaşmak istediğimiz önemli bir şey var. Şimdi, bazı vakalar gerçekten -tabiri caizse, avam şeyiyle söyleyeceğim, beni bağışlayın- bağırarak geliyor. Aslında o kadar açık ve net ki. Bunun da bazı işaretleri var.

Bir, eğer mükerrer yani tekrar eden, sürekli olan, müzmin, kronik ne dersiniz deyin, bir şiddet varsa bunu bir kenara yazmalıyız.

İki, bu şiddet sadece kadına yönelik değil, hedef kadının akrabasına, çocuklara, anne babasına, kardeşine de yönelmişse bunu da artı bir şekilde bir haneye yazmalıyız ve devam eden mükerrer aile içi şiddet varsa bunu da yazmalıyız üç. Ölüm tehdidi varsa, kriminal kişiliği de ekleyelim buna ve kişi bütün bu tablo içerisinde “Bak seni öldüreceğim.” dediği zaman bunu gülerек de söylese, bağırarak da söylese, kızarak da söylese kesinlikle ciddiye almak lazım. “Seni öldüreceğim.” dediyse, öldürecektir, bunu yapacaktır çünkü vakaların çoğunu incelediğimiz zaman bu kriterler her zaman bir araya gelmiyor, çok özel durumlarda geliyor ve geldiği zaman da kesinlikle başka bir şekilde tedbir alınması gerektiğini bize söylüyor.

Son olarak, bunlara şunu eklemek lazım: Şimdi öldürme eylemi kötü; bunu hukuk da engelliyor, etik de engelliyor, din de engelliyor, gelenek, her şey yani öldürmeyi zorlaştıran, engelleyen, bir sürü şey var. Peki, buna rağmen neden hâlâ öldürme söz konusu? Şimdi, burada sadece kolluk kuvvetlerine, sadece devlete iş düşmediğini görüyoruz, pratik olarak böyle gerçekten. Yani toplumun da komşunun, arkadaşın, eşin dostun da burada aktif olmasını ister istemez etik olarak bekliyoruz. Peki, buna rağmen bu beklentimiz neden yerine gelmiyor? Bununla ilgili de bazı ufak tespitlerimiz var. Mesela failin fiziksel avantajları diyoruz. Fail öldürmeyi kafasına koydu, planladı, artık o fiziksel açıdan üstün durumda. Yani bundan habersiz yaşayan, başka bir dünyada yaşayan bir maktul düşünün, bir mağdur düşünün, hiçbir tedbir almayabilir çünkü vakaların tamamında biz koruyucu ya da önleyici tedbir almıyoruz ki kimisinde başvuru bile yok. Dolayısıyla bu, öldürmeye azmeden kişiye bir avantaj getiriyor.

İkincisi, riski herkes bizim kadar açık ve net görmeyebilir. Ölümüne giden ya da öldürmeye giden yoldaki riskleri sadece biz analiz edip üzerine odaklandığımızda görüyoruz ama bazen insanlar “Ya, işte, onlar yıllardır kavga ediyor. Yine yan odadan ses geliyor, yan binadan ses geliyor, yine kavga var.” deyip geçiştirebiliyorlar. Buradaki riskler normalleştiği için görülmemeye başlıyor veya bazı durumlarda -çok enteresan- bazı vakalarda komşular ya da anne baba bile iş birliği yapabiliyor. Bunun sayısı az. Mesela bir tane vaka hatırlıyorum, kız kardeşinin telefonunun şifresini istiyor, vermiyor, yarım saat işkence ediyor, sonra annesi ve eşi yan tarafta, o ara babası öğlen yemeğine geliyor, yemeği yerken sesleri duyuyor, ne oluyor diyor, işte anlatıyorlar, “Ya, söyleyin fazla hırpalamasın.” deyip çıkıp gidiyor, sonra da ergen çocuk elektrikle kız kardeşini öldürüyor, sırf telefonunun şifresini vermedi diye. Bunun gibi gizli ya da açık iş birliği... Bazen komşular teşvik edebiliyor işte senin eşin -affedersiniz- namussuzluk yapıyor deyip böyle tahrik edici kelimelerle, açık ya da gizli iş birliği içerisine girmiş oluyor ve bir kısmı da sorumluluktan ve risk almaktan kaçınıyor yani şimdi gider bulaşırım, benim de başım derde girer, yıllarca mahkemelerde sürünürüm deyip buna girmiyor. Evet, bazı önerilerimiz de var ama zaman dolduğu için onlara girmek istemiyorum. Hem kitabın hem de bu raporun sonunda bu öneriler açık eğer ilgilenirseniz raporu PDF olarak Polis Akademisinin “web” sayfasından indirmeniz mümkün. Kitaptan isterseniz de bize adres vermeniz yeterli, size göndeririz. Bu ne kadar çok yayılırsa o kadar çok kamu yararı olduğunu düşünüyoruz bu konuda.

Sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ediyorum.

CANAN KALSIN (İstanbul) - Coşkun Bey, şimdi, verilere baktığımızda, buradaki faillerin yüzde 80'inin ilk defa cinayet işlediğini görüyoruz, maktullerin yüzde 80'inin hiç başvuru yapmadığını. Hani bu işin müsebbibi 6284, adamı tedbir kararı olarak evinden uzaklaştırdık, adam da rezil oldu, rüşva oldu, komşular ona bak ne dedi, o da şiddetle geldi, etki tepkiyle geldi, herhâlde bunlardan kadını öldürdü sonucu çıkmıyor. Burada yüzde 80'inin daha önce suç işlememesini bir sosyopatlıkla eşleştirmek mümkün müdür? Normal şartlarda normal hayatı sürdüren, iyi bir aile babası görüntüsü olan, sakın insanların, yüzde 80'inin hiç suç işlememiş kişilerin bir anda bunları yapması veya çocukluktan itibaren görülen şeylerin, işte sinirlidir, yapısı budur şeklinde kabul ediliyor olması mı aile içerisinde veya toplumda; bunu nasıl analiz etmek lazım? Bezebiliyorsunuz, bizde psikolojik şiddetle

alakalı, 6284'te hâkim bir karar veriyor, diyor ki bu şiddet uygulayan kişinin psikolojik destek alması lazım ama AMATEM'e gittiği zaman da isteğe bağlı olduğu söylenerek hâkim kararına rağmen kişilere psikolojik destek verilmiyor. Burada bir problemlili alan görüyoruz. Bunu bir analiz edebilir misiniz bunu, nasıl bir söyleminiz var?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, şimdi, suç psikolojisi ayrı bir psikolojidir yani her bir suçluya, her bir vakaya ayrı odaklanmak lazım. Eğer sosyopatlığı genellemek için bir kavram olarak kullanmak istiyorsanız çoğunda bunu söylemek bence zor. Yani sosyopattan aynı şeyi anladığımızı bence önce bir emin olalım. Ben şunu anlıyorum: Hepimiz normal bir sosyolojik düzlemde yaşıyoruz. Yani bazen bu ranjlar değişir, bazen aşağı iner, yukarı çıkar ama aşağı yukarı belli bir düzlemde yaşıyoruz ama sosyopat bu düzlemin dışına aniden ve her zaman çıkar, sürekli çıkar. Dolayısıyla böyle olan kişiler zaten bellidir, sadece sosyopat olarak değil, toplumda psikopat olarak da hemen damgalanırlar. Bir kısmında bunun olduğunu söyleyebilirim ama bence tamamına bunu genellemek zor. Bunun sebebi de az evvel söylediğim gibi yani şiddet kesinlikle ve kesinlikle bazı biyolojik, patolojik şeyler hariç, mesela diyelim ki beyinde bir arzusu var, tıbbi bir sorunu var, aniden bir sabah uyanıp seri katile dönüşebiliyor, Amerika'da bunun örnekleri var ama onun haricinde kesinlikle fark edilemeyecek ölçüde dereceli bir şekilde artıp giden bir şey. Onu tanıyan kişiler bile fark edemeyebilir şiddete eğilimli durumunun ne kadar ilerlediğini.

İkincisi, herhâlde şöyle bir hipotez var kafanızda: Yani diğer suçları daha çok işleyen kişilerin de şiddet suçu işlemesinin daha şey olduğunu ya da tersinden mi düşünmeliyim tam kafanızdan ne geçtiğini bilemediğim için. Acaba..

CANAN KALSIN (İstanbul) - Şiddet eğilimi yüksek olan kişilerin cinayete daha eğilimli olabileceği ama şiddet geçmişi olmayan insanların veya kriminal bir kaydı olmayan insanların birden şiddet uygulaması.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN – Şimdi, şöyle bir durum var: Tek tek her bir vakaya baktığınız zaman benim söylediğim tablo geçerli yani kesinlikle... Örneğin bir tane vakada adam imam, eşi hemşire, aralarında anlaşmazlık var. Ama bu anlaşmazlığın... Şimdi biz neden farklı şiddet türlerini tanımlıyoruz? Fiziksel diyoruz, cinsel diyoruz, psikolojik diyoruz -İstanbul Sözleşmesi de, bizim mevzuat da bu şekilde tanımlıyor- bir de ekonomik şiddet. Şimdi gerçekten bu isabetli bir tanımlama şekli. "Neden?" diyeceksiniz. Aslında o güne kadar adam eşine tek bir fiske dahi vurmamış, hiçbir fiziksel şiddet belirtisi yok. Mesela geldi kolluğa ya da mülki idare amirliğine ya da ilgili birime şikâyet etti "Eşim bana şiddet uyguluyor." Sorulacak ilk soru herhâlde şudur, bizim sağduyumuz da bunu söyler: "Tokat attı mı sana, hiç vurdu mu, nasıl bir şiddet?" "Yok ama işte, ben çalışıyorum, maaş kartımı alıyor." dediği zaman "Olabilir, anlaşın kendi aranızda." deyip göndeririz herhâlde. Şimdi olan bu. Aslında orada olan ekonomik şiddet değil mi? Dolayısıyla bu şiddet türleri de bir yumağa dönüşüp sadece fiziksel şiddetin olmadığı ama cinsel şiddetin, ekonomik şiddetin, psikolojik şiddetin alıp başını gittiği aile ortamında birden bire bakıyorsunuz "Adam iyiydi, biraz küfredirdi filan ama Allah Allah silahı alıp vurmuş." dediğini görüyorsunuz. İyi de bunların tamamı -az evvel söylediğim gibi- o basamağa zaten hizmet eden faktörler. Burada uyanık olup her bir şiddet vakasını bu şekilde görmek gerekiyor.

CANAN KALSIN (İstanbul) - Hocam bir soru daha, çok pardon.

Şimdi, en son Emine Bulut cinayetinden sonra Nafaka Mağdurları Derneği Başkanı -ismini telaffuz edeceğim- çok çirkin bir “tweet” attı. Dedi ki: “Biz bu aslan parçası kadar olamadık.” bu bir. Bir de hatırlarsınız, çocuğunun gösterilmemesini bahane ederek çocuklarını gördüğü zaman esir alan babalar, öldürüp kendisi de sonrasında intihar eden babalar, anneyi cezalandırmak üzere çocuklarını öldüren babalar çıktı. Şimdi, biz baktığımızda, dışarıdan gördüğümüzde, biz şiddeti daha çok konuştuğumuzda şiddetler bir örnek mi teşkil ediyor bu kişilerde, hani niyetine girmiş ama yöntemini tedbir olarak izlemek isteyen için; bir de çok konuşmak, hakikaten kötülüğün yaygınlaşmasına mı sebebiyet veriyor? Medya dili çok önemli burada, yaklaşım çok önemli. Akademisyen bir kadının öldürülmesinden sonra orada faili savunmak adına devreye giren bir akademisyen profesörün söylediği ve yaptığı eylemleri toplumsal olarak kabul edebilir bulamıyoruz. Nasıl bir yöntem... Yanında duralım, şiddeti dillendirmeden, toplum içerisinden ayırıştırıp şiddeti azaltalım diyoruz, bir taraftan da konuşuyoruz, 6284 daha çok duyuluyor, başvuru kanalları açılıyor söylediğiniz gibi. Aynı zamanda da şiddet ve böyle vahşi olaylar olduğunda da 6284 çatısı altında değerlendiririz ki burada yüzde 80’in hiç başvurmadığını görüyoruz. Bu sefer 6284’ün tartışılabilir olduğu ve şiddetten toplumun veya kadının korunmadığı gibi bir duygu oluşuyor.

ARZU AYDIN (Bolu) - Oraya bir ekleme yapabilir miyim, sizin söyleminizle, doğru anladıysam?

Siz de dediniz ya “Özellikle uluslararası konferanslara gittiğim zaman oradaki emniyet güçlerine de soruyorum sayısal veri yani karşılaştırma, analiz yapabilmek için ancak yazışmayla bile belki de çok zor aldığımız ya da alamadığımız sayısal veriler var Avrupa ülkelerinde.” Acaba Sayın Başkanımın dediğiyle örtüşür mü bu sizin de tespitiniz? Yani diğer ülkeler acaba bu verileri çok yansıtmayarak, belki basına yansıtmayarak, belki dış ülkelere yansıtmayarak kendi içlerinde, Başkanımın dediği, çok dillendirmemek vakasını mı gerçekleştiriyorlar? Sizin bu yöndeki bakış açımız nedir, onu ben de sorayım.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN - Bu bir niyet okuması olur, öyle bir şey demek istemiyorum ama yani eurostat gibi şeylere girdiğimiz zaman bir kere en çok karşılaştığımız sorunlardan bir tanesi standardizasyon yani diğer suçlarda, örneğin basit suçları düşünün, hırsızlık gibi yani çok eskiden beri çalışılan bir mesele olduğu için zaten epey standart var geliştirilmiş yani veri depolama ve kodlama standartlarından söz ediyorum. Biz burada mesela 1.100 küsur, maktulü kadın olan kasten insan öldürmek suçundan bahsediyoruz, bunlar arasından da ayıklamamız gerekiyor. Bu ayıklamayı yaparken teknik şeylere düşüyoruz işte ister istemez yani bir anda işin bütün insani yönünü unutuyoruz, bir anda sayılara dönüşmeye başlıyor. Yani işin bu yönü şunu da gösteriyor: Yani bu standardizasyon için daha fazla uluslararası taleplerimizin olması lazım. GREVIO sanki sadece Türkiye’de kadın cinayeti işleniyormuş gibi, sadece Türkiye’de aile içi şiddet varmış gibi üzerimize geleceğine yani burada ülkelere verilen görevler var, mesela bu verilerin açıkça paylaşılması. İşte Türkiye bunu açıkça yaptı, 2019 yılının Mart ayının 6’sında İçişleri Bakanı bizzat çıktı medyaya, dedi ki: “Böyle böyle çalışmalar yaptık, sorumluluk atmıyoruz, sorumluluk alıyoruz.” diye bunu duyurdu. Herhâlde yurt dışından da artık bunun duyulması gerekir diye ben düşünmüştüm. Duyulmadıysa platformlarda dile getirip bizim eğer tek sorunumuz standardizasyonsa oturup standardize etmemiz lazım, bunun için uluslararası toplantılar düzenlememiz lazım. Bunlar yapılmadığı zaman her şey havada kalıyor. Gidiyorsunuz, “kasten adam öldürme suçu” diye filtreleme yaptığımız zaman karşımıza kurbanı kadın olan veriler çıkıyor ve hiçbir şey de anlamıyorsunuz. Şu anda olan bu yani daha fazla standardizasyon için çalışılması lazım. Bu da bence tedbirlerin önemli bir parçasıdır, bunu sadece akademik ya da teknik bir iş olarak görmemek lazım. Az evvel işte özetlemeye çalıştım yani ne kadar çok küçük gruplara odaklanırsak bütün 500 bin vakanın hepsini birden ortadan kaldıracamız diye büyük hedeflere değil ama daha böyle özel, daha iyi

tanımlanmış, daha ince düşünülmüş, daha insani olarak yaklaşılacak küçük gruplar üzerine odaklanmak ve hangi grup, hangi bakanlık ya da hangi aktörle ilgiliyse ona daha çok sorumluluk sahibi olduğunu hatırlatıp onlarla iş birliği içerisinde olmak bence daha yararlı olacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Bu kadar çalışmalar, bu kadar eğitimler, insanların eğitim seviyelerinin artması vesaire bunların hepsini göz önüne aldığımızda, dış ülkelerdeki işlenen suçlar ile ülkemizdeki oranlar da kendisini ortaya koyuyor, ülkemize dönüp geçmişimiz veya yakın geçmişimiz ile günümüz arasında suç işleme oranlarında, aile içi şiddetlerde, uyuşturucu bağımlılığında ve suçun her türünde, nüfus artışını da göz önüne aldığımızda çoğalma mı var, eksilme mi var? Çünkü toplumda şöyle bir tepki, şöyle bir soru var hepimize karşı: Siz ne kadar eğitim yaparsanız yapın, ne kadar mahkemeler çalışıyor, komisyonlar çalışıyor, şu faaliyetler bu faaliyetler olsa da iş kendini gösteriyor, toplum huzursuz, toplumda şiddet artmıştır, cinayet artmıştır, boşanmalar çoğalmıştır, uyuşturucu bağımlılığı çoğalmıştır, psikolojik sorunlar artmıştır. Gerçekten toplumumuzun görüp itiraf ettiği gibi midir durum? Bunun tersine midir? Eğer toplumun görüp itiraf ettiği gibiyse bunun sebepleri nelerdir, nedenleri nedir acaba?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN - Soru bana mı yönelik?

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) - Genele hepimiz.

BAŞKAN – Vekilim bir tespit yapıyor. Bu hususta şu anda konuşan kişi olarak siz fikrinizi söyleyin, sonra toparlayacağız zaten.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN - İzin verirseniz ben size sormak istiyorum sadece fikrinizi. Sızce Türkiye’de şiddet artıyor mu aile içi şiddet yani kişisel olarak size sormak istiyorum.

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) - Kişisel olarak benim gördüğüm, yaşamış olduğum yakın ve uzak çevrede eskisine göre şiddet artmıştır.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN - Ne kadar arttığını düşünüyorsunuz? Mesela yarı yarıya mı arttı?

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) - Onun oranlamasını yapamam ama şiddetin arttığı kesindir, huzursuzluğun arttığı kesindir, boşanmaların çoğaldığı kesindir, uyuşturucu kullanımının arttığı kesindir.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN – Şimdi, şöyle Sayın Vekilim, hislerimizle rakamları yan yana koymak lazım. Yani benim de hislerim, her gün televizyon izlediğimizde her gün bir tane kadın cinayeti görüyoruz, dehşete kapıyoruz. Aslında bunun istatistiksel sebebi şu: Şimdi Türkiye’de her gün ortalama 0,8 kadın öldürülüyor, 0,8 insan olamayacağına göre her gün 1 kadın öldürülüyor. Şimdi bu her gün medyada yer aldığı zaman dehşete kapılıyor. Allah korusun, mesela her gün terör saldırısı olduğunu düşünün, her gün 1 kişinin öldüğünü düşünün, muhtemelen terör saldırısı yani ikisinde de ölen sayısı 1 ama terör sayısı bizi daha fazla dehşete kaptıracak çünkü terörün tanımı bu zaten, insanların güvende olmadığını hissettirmek. Şimdi, benzer hisler yani ölümle ilgili, suçla ilgili haberler medyada yer aldığı ölçüde biz korkuyoruz. Yani “Bu toplumda acaba ne kadar güvendedim?” sorusu

hepimizin kafasında yer etmeye başlıyor. Bu doğal bir şey. Kadın cinayetleri açısından ben bu şerde hayır olduğunu da düşünenlerdenim çünkü bir toplumsal baskıyı da çağırıyor aslında bu aynı zamanda. “Bakın bir alarm veriyoruz, her gün 1 kadın öldürülüyor, o zaman herkes üzerine düşeni yapsın.” diye böyle alttan gizli bir mesaj hepimizin kafasında dolaşüyor, bence bu iyi bir şey yani bizim bu kadar endişe etmemiz, bu kadar korkmamız, belli bir seviyeye kadar çünkü endişe iyi bir şeydir. Peki, yani çok çok mu endişe etmeliyiz? İşte bu, söylemesi zor bir şeydir açık söyleyeyim yani tek bir kadın bile güvende olmadığı sürece bizim endişe etmemiz gerekir, anlayış bu olması lazım. Tek bir insan dahi kendisini güvende hissetmiyorsa bizim etik olarak güvende hissetmememiz lazım. Ama bunu ancak bir karşılaştırmayla anlayabiliriz Sayın Vekilim. Yani ülkelerle karşılaştırdığımızda Almanya, birkaç tane ülkeyle, 1 milyon, kişi başına 5 kadın cinayetiyle aynı bant üzerinde olduğunu...

İMİRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) - Sorun burada zaten, oranlama yapılmış.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN - Yani Amerika'yla kıyasla, Amerika'da 22 Türkiye'de 5.

BAŞKAN – Evet, şimdi biraz vakti de aşmış bulunuyoruz.

Millî Eğitim Bakanlığından aramızda değerli bürokratlarımız var, o kısma dönelim. Yine bütün konuşmacılar konuşmalarını tamamladıktan sonra soru-cevap kısmımız olacak.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN - Teşekkür ediyorum. hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Bu hususta ben ufak bir açıklama yapacağım. Malum, bizim Komisyonumuz İstanbul Sözleşmesi kapsamında bakanlıklarımız nezdinde yapılan çalışmaların tespitiyle alakalı bir çalışma yürütüyor. Çünkü birçok bakanlığı ilgilendiren, sorumluluk altına sokan bir sözleşme. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığımız nezdinde neler yapıldı? Tabii, yapılan çalışmaların da artı ve eksi yansımaları var. Bu hususta kendilerini o nedenle davet ettik ve sunumlarını alacağız.

Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli hazırım; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetle mücadelede malumlarımız olduğu üzere Millî Eğitim Bakanlığı aslında doğrudan bir müdahale alanı olmamakla birlikte bilinçlendirme, farkındalık oluşturma ve bu duruma maruz kalmış ya da bir biçimde tanık olmuş öğrencilerimizin rehabilitasyonu süreçlerinde aktif bir pozisyon almaktadır.

Size yapacağım sunumu şu şekilde özetleyebilirim: “Öncelikle bu kapsamda Bakanlığımızda yürütülen çalışmaları genel bir zemin etrafında tarif etmek üzere müfredat ve ders kitaplarındaki mevcut durum nedir buna yönelik, ardından ne gibi uygulamaya yönelik çalışmalar yapıyoruz eğitime erişim ve devamlılığın artırılmasında, rehberlik ve yönlendirme hizmetlerinde, öğretmen eğitimlerimiz, hayat boyu eğitim faaliyetlerimiz, yürütülen proje örneklerimiz ve neler yapmayı planlıyoruz.” şeklinde bir çerçeve çizeceğiz. Vaktinizin de sınırlı olduğunu göz önünde bulundurarak 12 dakikada süreci tamamlamayı düşünüyorum uygun görürseniz.

Millî Eğitim Bakanlığı okul öncesinden yani 36 aydan lise sonuncu sınıfa kadar geniş bir sorumluluğu olan bir bakanlık. Millî Eğitim Bakanlığı olarak konuyla ilişkili bütün dairelerimizden 10 bürokrat arkadaşıyla bir arada bulunuyoruz sizinle. Öncelikle müfredat ve ders kitapları, 2017

güncellenmesinde şöyle bir atıfta bulunabiliriz yani bireyi oluşturan, toplumu oluşturan bireylerin düşünce dünyasını, duygu dünyasını ve davranış dünyasını tarif etmek üzere ülkeler müfredatlar oluştururlar. Bizim en son geliştirdiğimiz müfredat Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'ni ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi bağlamında oluşturulmuş 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu bağlamındaki kök değerleri nihayete erdirmiştir.

Biz sizlere bugün, öğretim programlarında şiddet ve ayrımcılığı geniş bir kavram olarak ele alarak bazı ders kitaplarımızdan örnekler sunacağız ve programlarımızdan örnekler sunacağız. Türkçe dersinden; sosyal bilgiler dersinden; insan hakları, yurttaşlık dersinden; hukuk ve adalet dersinden; medya okuryazarlığı ve ortaöğretimde sosyoloji dersinden bir müfredat tarifi yapacağız ve “Millî Eğitim Bakanlığı nasıl bir birey istiyor, bireyi 21'inci yüzyıla nasıl hazırlıyor?” konusunda genel bir çerçeve oluşturacağız.

Öncelikle şunu ifade etmek isteriz: 2015 yılında Resmî Gazete'de yayınlanan, Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanmış bir temel Yeterlilikler Çerçevesi var. Bu, şunu tarif eder: Türkiye'de yaşayan bireylerin, eğitim nihayetinde, kendi kültürel farkındalıklarına yönelik bir zeminleri olsun ve bunu topluma ve dünyaya ifade edebilsinler, çok iyi Türkçe konuşsunlar, en az bir yabancı dilde kendilerini ifade etsinler, matematiksel ve teknolojik yetkinlikleri olsun, dijital okuryazarlıkları olsun, öğrenmeyi öğrenme gibi temel bir kavramları olsun, sosyal vatandaşlıkla ilgili yetkinlikleri olsun ve inisiyatif alıp girişimcilikte bulunabilsinler.

Bunu bu konuyla şu şekilde ilişkilendiriyorum: Bireyi duygu, davranış ve düşünce dünyası olarak bir bütün olarak ele almamız gerekir. Eğer duygularını, davranışlarını ve düşüncelerini yönetemiyorsanız bu insanların şiddetle karşılaştıklarında verdikleri tepkiyi, öfkeli bir durumlarında verdikleri tepkiyi yönetemeyeceklerini düşünüyoruz. Dolayısıyla, bununla ilişkili olarak “kök değerler” kavramı 2017 müfredatında ele alınmıştır; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır -burada önemli kavramlarımızdan bir tanesi- saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik. Bu bahsettiğim iki kavram -“kök değerler” ve “temel yetkinlikler”- Türk eğitim sisteminin ana aksını oluşturmaktadır; hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün programlar -matematikten Türkçeye, Türkçeden sosyal bilgilere, sosyoloji dersine ve medya okuryazarlığı dersine- bütün kavramlar, bütün kitaplar, bütün müfredatlar bu ana aksla ilişkili olmak durumundadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, örneğin, “Temalara İlişkin Açıklamalar” bölümünde “Hak ve Özgürlükler” temasında kadının toplumdaki yeri ve değeri, eşitlik ilkesi bir tema olarak kabul edilmiştir; bütün ders kitaplarımız buna yönelik bir atıfta bulunmak durumundadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda ise Türk tarihinden, güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder. Birazdan ifade edeceğim örnekler bunların kitaplarda nasıl ete kemiğe büründüğüne, sınıflarda nasıl işlendiğine dair birtakım örnekler size sunacak.

Yine, İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda da “İnsanların farklılıklarına saygı duyar.” ifadesi var. Burada da çocuk haklarına, kadın haklarına özel bir atıfta bulunmaktadır. Burada ifade etmek istediğim bir kavram, bir mesele var: İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi ilkokulların 4'üncü sınıflarında zorunlu olarak okutulan bir derstir.

Yine, seçmeli derslerimize geliyoruz şimdi.

Hukuk ve Adalet Dersi Öğretim Programı'ndaysa “pozitif ayrımcılık” kapsamında kadınlar, çocuklar, yaşlılar, şehit yakınları, gaziler ve özel yetenekli bireylere yönelik yapılan pozitif ayrımcılık üzerinde durmaktayız.

Yine, Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'ndaysa medyada karakterlerin kullanımını değerlendiriliyor ve özellikle toplumsal cinsiyet rolleri, ön yargılar, kalıplaşmış yargılar, bakış açıları üzerinde bir tarif söz konusudur.

Diğer taraftan, ortaöğretime geçiyoruz.

Sosyoloji dersinde -bunlar örnekler tabii; bütün örnekleri ön plana çıkardığımız zaman, bizim de zamanımız yetmeyeceği için, basit örnekler aldık burada- kadının aile ve toplum içindeki yeri ve konumu değerlendirilir; kadının Türk toplumundaki önemine vurgu yapan tarihi ve edebi örnekler yer verilir.

Burada, bu genel çerçeveyi değerlendirirken karşınıza şöyle bir soru gelmiş olabilir: “Doğrudan neden derslerin içerisine kadına yönelik şiddete, kadına yönelik uygulanan ayrımcılığa yer verilmez?” Çünkü aslında yapmak istediğiniz şey bir bilinçlendirme ve farkındalık oluşturmaktır. İlkokulda, ortaokulda ve lisede ders içeriğinde doğrudan buna yönelik atıflar aslında pedagojik olarak doğru değildir; bunu diğer projelerde, sosyal projelerde, sosyal etkinliklerde ve geliştirmiş olduğunuz özel müdahale programlarında gerçekleştirirsiniz.

Ders kitaplarını bizler nasıl hazırlıyoruz? Öncelikle Anayasa ve kanunlara uygun olmak durumunda. Konuların işleyişi ve akışı pedagojik çerçeveler içerisinde bulunmakta. İçerikte ve görsel öğelerde insan haklarına aykırı, ayrımcılık ve ön yargı niteliği taşıyan unsurlara özellikle yer verilmemesine dikkat ederiz. Ders kitaplarında kullanılan örneklerde ve kullanılan karakterlerde cinsiyet açısından denge gözetmeyi arzu ederiz. Size birazdan sunacağım, yapılan çalışmaların örnekleri bu konuda net tarifler yapar.

Biz bunları katıldığımız ortamlarda sıklıkla ifade etmek isteriz çünkü gerçekten Millî Eğitim Bakanlığı olarak medyada -hem yazılı medyada hem de sosyal medyada- kendimizi çok doğru biçimde ifade edemediğimizi ifade etmek isteriz. Piyasada, özellikle sosyal medyada ifade edilen, konuşulan, görselleri paylaşılan metinlerin önemli bir kısmı -hatta yüzde 99'u diyebilirim- Millî Eğitim Bakanlığının hazırladığı ya da Talim ve Terbiye Kurulundan onay almış kitaplar üzerinden gerçekleşmez.

Örneğin, 2'nci sınıf matematik kitabımızda -biraz orada, sanıyorum, pozitif ayrımcılığın dozunu bizim arkadaşlarımız kaçırmış- 753 kadın görseline yer verirken erkek görsel sayısı 376 olmuş ama diğerlerinde bir denge gözettiğimizi rahatlıkla ifade edebilirim. 7'nci sınıf müzik kitabımıza baktığımız zaman, 237'ye 213 olduğunu; 3'üncü sınıf İngilizce kitabına baktığımız zaman, 306'ya 207 olduğunu; Almanca kitabımıza baktığımızda, 164'e 129 olduğunu ve bu şekilde devam ettiğini görürsünüz.

Şimdi, şunu da sorabilirsiniz: “Kitaplarda kadın görsellerinin yer alması ve kadın görselinin tarif edilmesi neden bu kadar önemli?” Çünkü biz Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü olarak şuna inanırız: Sınıfta bir öğrencinin duyduğu cümle çok yakın bir gelecekte yani on beş yıl sonra karşımıza bir zihniyet olarak ortaya çıkar. Bir görselin, bir fotoğrafın, bir metnin ifadesi, çok net bir biçimde, öğrencinin zihninde kadının toplumdaki yeri, kadının toplumdaki algılanma biçimi ve kadının toplumdaki değeri konusunda ona bir kanaat oluşturur ve bir biçimde aile yaşantıları da onunla ilişkili olarak duygularına ve davranışlarına evrilmeye başlar.

Sosyal bilgiler ders kitabımıza baktığımız zaman şöyle bir tablo görürsünüz: Biz orada başarılı kadınlarımızdan örnekler veririz ve tarihsel olarak Orta Asya'dan günümüze, İslam öncesinden İslam sonrası toplumlara kadar Türk toplumunda kadının yerinde dair birtakım atıflarda bulunuruz. Esen Karamürsel Akpek'in, tıp fakültesindeki yapmış olduğu çalışmalara atıfta bulunarak; Yasemin Adar'ın spordaki başarısına, Feryal Özel'in NASA'daki görevlerine atıfta bulunarak özellikle, bu anlamda, Türk kadınlarının nasıl bir rol ve fonksiyonu olduğunu, Türk Kurtuluş Savaşı'nda, Anadolu'nun Kurtuluş Mücadelesi'nde nasıl bir rol ve fonksiyonları olduğunu kitaplarımızda tarif ederiz. Ve ardından cumhuriyet dönemi ve Meclisteki kadınlarımızın yerine kadar süreç gelir ve öğrencilerimiz ders kitaplarımızda bunları görür.

Ardından, biz sadece çocuklarımıza bilgi verme... Yani -tabirimi hoş görürseniz sevinirim- öğretmeni, konuşan bir kafa şeklinde tarif etmeyiz sınıfta. Şöyle bir etkinlik yapılır 6'ncı sınıfta: "Millî sporcumuz Nesrin Olgun Arslan Türk kadınının toplumsal yönden temsiline nasıl bir örnek oluşturuyor? Düşüncelerinizi paylaşınız." diyerek sınıf içerisinde, öğrencilerin kendilerini bir biçimde yaratıcı düşünceleri, konuşmaları bağlamında da süreci aktif hâle getiririz.

Tabii, günümüzden de örnekler verilir yani bu kadınlar bir biçimde geçmişe atıfla anlatılmaz. 2017 yılında Gaziantep'te kadın girişimcilerin yaptığı, gerçekleştirmiş olduğu özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna yapılan bir konuşma ve orada, yapılan çalışmaya dair birtakım atıflar da söz konusudur.

Yine, insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde sadece kadın üzerine değil, farklılıklara saygı, toplumdaki bütün dezavantajlı kesimlere -bu, cinsiyetle ilişkili dezavantajlı olabileceği gibi bedensel engellilikten birtakım etnik bağlarla ilişkili olarak bütün farklılıklara kadar- saygı çerçevesinde birtakım temalar derslerimizde işlenmektedir.

Özellikle hukuk ve adalet dersinde Anayasa'nın... O görsele dikkat ettiğiniz zaman, toplumun bütün kesimlerini temsil eden bir görsel olduğunu fark edeceksiniz.

BAŞKAN – Bu hukuk ve adalet dersi kaçınıcı sınıf Vekilim?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU - Hukuk ve adalet dersi seçmeli ders, ortaokullarımızın bütün sınıflarında seçmeli derstir; seçim oranları da gittikçe artıyor, özellikle sayın bakanlarımızın bu konuda bizzat gelip kendilerinin fiilî olarak ders vermeleri neticesinde hukuk ve adalet dersinin popülaritesi artıyor. Özellikle hem hukukçu olmak isteyen öğrencilerimiz hem de bu konuyla ilişkili merak duyan öğrencilerimiz bu derslerimizi alıyor.

Buraya baktığınız zaman, derslerimizde görsellerin birtakım mana ifade ettiğini çok rahatlıkla söyleyebiliriz.

Şimdi, özellikle okul öncesi yaş grubunu tarif ettiğimiz zaman, Türkiye'deki okullaşma oranlarına dikkatinizi çekmek isterim. 2015-2016 eğitim ve öğretim yılından günümüze kadar yüzde 39'dan yüzde 43'lere varan bir iyileşme göreceksiniz, 3-5 yaşta; 5 yaşta yüzde 66'dan yüzde 74'e varan bir iyileşme durumu söz konusudur. Önümüzdeki yıl bu rakamın çok daha net bir hâle gelmesini ümit ediyoruz çünkü Meclisimizden geçen ve Sayın Cumhurbaşkanımızın onayladığı, en son, ilkokullara katılım yaşı, ilkokullara başlama yaşı çok net bir çerçeveye çekilmiştir. Daha önceki yıllarda bir öğrencinin ilkokulda ve anaokulunda bulunması çok geniş bir "range" arz ediyordu, şimdi çok keskin bir sınır olacağı için bu okullaşma yaşı konusunda da istatistiki bir tarif olarak bir yükselme bekliyoruz.

İlköğretim okullaşma oranı da 2015-2016'da özellikle kız öğrencilerimizde yüzde 98,9'dan yüzde 98,3'e doğru bir gerileme görülür ama bu yaş tarifi ilkokullara başlamadaki o geniş "range"ın var olmasıyla ilişkili bir tariftir. Yüzde 98 okullaşma oranına sahibiz bu anlamda.

Ortaöğretimdeyse, özellikle kız öğrencilerimiz ile erkek öğrencilerimiz arasında çok ciddi bir farklılık görülmemektedir, görsele gördüğünüz gibi.

Yine, biz sadece basılı materyallerimizle yani sadece ders kitaplarıyla ilişkili bir çerçeve çizmeyiz. Özellikle "Eğitim Bilişim Ağı" adını verdiğimiz, bütün öğrencilerimizin akıllı tahta üzerinden ve kendi evlerinden, öğretmenlerimiz ders metni hazırladıklarında, derse yönelik içerik hazırladıklarında faydalandıkları bilişim ağı onlara kadına yönelik, kadının toplumdaki sosyal ve siyasal haklarına yönelik birtakım eğitim içerikleri sunmaktadır. Türklerde kadının önemi, millî birliğin önemi, aynı içeriklerin, bir biçimde, benzer kurgunun orada da ilerlediğini görürsünüz. Çağdaş Türk kadınının Soyadı Kanunu, Türk devletinin Batılı birçok devletten önce... Buna yönelik vermiş oldukları atıflar, kadının yerine dair vermiş oldukları atıflar kronolojik bir sırayla burada bir belgesel hâlinde öğrencilerimize sunulmaktadır.

Şimdi, biraz daha konuyu evriltiyoruz ve “rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde önleyici ve koruyucu hizmetler” bağlamına geliyoruz. Farkındaysanız, burada konu biraz daha spesifik hâle gelmeye başlayacak.

Ülkemizde 242 rehberlik araştırma merkezinde ve okullarımızda toplam 34.176 rehber öğretmen doğrudan rehberlik hizmetleri, özellikle risk kontrollü farkındalık geliştirme çalışmaları yapmaktadır ve bunlar geniş bir bağlam üzerindedir. 2019-2020 yılında rehberlik hizmetlerinin ana aksı, merkezî kavramı “şiddetle mücadele” ulusal, genel bir hedef olarak tarif edilmiştir. Bu, şu demek: Rehberlik servisleri şu anda içerisinde bulunduğumuz eğitim öğretim yılında şiddeti ve şiddeti önlemeyi genel bir hedef olarak tarif etmiştir.

Okul rehberlik hizmetleri, bu anlamda, öğrencilerin kendini tanıması, kişisel özelliklerinin farkında olması, kendisine açık fırsatları ve seçenekleri tanıması, sorunlara karşı uygun baş etme becerileri gösterebilmesi -özellikle burası önemli- riskli yaşam olaylarına karşı güçlenmesi ve çevresine uyum sağlayabilmesi yönünde psikolojik destek çalışmaları gerçekleştirilir.

Sınıf rehberlik hizmetlerinde etkinlikler daha önceden hep rehber öğretmenler ve psikolojik danışmanlar üzerinden ilerlerken önümüzdeki yıldan itibaren, içerisinde bulunduğumuz dönemden itibaren öğretmenlerin de sürece aktif bir biçimde dâhil edilmesini öneriyor. Sınıf rehberlik programları okullar bazında hazırlanıp şu anda Bakanlığımız hangi okulda hangi uygulamanın ne şekilde yapıldığına, hangi öğrencilerin katıldığına, ne kadar öğrenci velisine ulaşıldığına dair net bilgilere sahip olan “e-Rehberlik” sistemini sürece dâhil etmiştir. Veli toplantılarında mutlaka aile içi şiddetin ele alınması, şiddete maruz kalan çocuk ve gençlerin başvurabileceği yerler konusunda bilgilendirilmeleri, çeşitli sınıf seviyelerinde öfkenin etkileri, öfkeyle baş etme yöntemleri, etkili çatışma çözme becerileri etkinliklerinin uygulanması konusunda çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Ve aile eğitimin önemli bileşenlerinden bir tanesi. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğümüzün koordinesinde de aile eğitimleri yapılmakta, bunlara yönelik birtakım sertifika programları düzenlenmekte. Ve sloganımız şudur: “Ailece eğitimdeyiz, anne-baba olmanın bilincindeyiz.” şeklinde onları eğitim programına davet ediyoruz.

Yine, psikososyal müdahale ve destek sistemi Bakanlığımız tarafından geliştirilmiştir. Özellikle terör, cinsel suçlar, göç, doğal afetler, intihar, ölüm gibi ana temaları oluşturulmuş psikososyal müdahale programları duruma maruz kalan, risk altında olan, risk grubunda tarif edilen çocuklarımıza, öğrencilerimize, ailelerimize yönelik birtakım müdahale programları geliştirmiştir.

Özellikle -bizden önceki konuşmacılar da ifade etti- kendilerine danışmanlık tedbiri verilen öğrencilerimiz okullarımızda rehberlik servisleri tarafından koordine edilmektedir ve doğrudan bu meslektaşlarımız, öğretmenlerimiz okullarda Danışmanlık Tedbiri Uygulamaları El Kitabı doğrultusunda hem eğitim almakta hem de kendilerine sunulan bu el kitabıyla bu çocukları nasıl izleyecekleri, ne gibi müdahalelerde bulunacakları, yasal sınırlar ve sorumlulukları konusunda net bir bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Öğretmen eğitimi, çalışmanın ana akslarından birini oluşturur. Özellikle toplamda 380 öğretmen eğitimi gerçekleştirilmiş -bunlar tekil faaliyetler- 9.170 personelimiz de bu anlamda eğitim almışlardır. Özellikle suç ve şiddeti önleme, okul öncesinde şiddeti önleme ve sorun çözme becerileri ve özellikle şiddete maruz kalmış çocuklarla çalışan rehber öğretmenlerimize yönelik yapılan bilinçlendirme çalışmaları burada söz konusudur.

Hayat boyu eğitim faaliyetlerini biz buraya özellikle koymak istedik çünkü hayat boyu eğitim faaliyetlerine katılan katılımcıların önemli bir kısmı daha önceki katılımcıların ifade ettiği risk ve sorun grubu arasında bulunanlar çünkü önemli bir kısmını ilkökul mezunu olanlar ve okuma yazma eğitimi olmayanlar oluşturuyor; hayat boyu öğrenme kurslarımıza katılanlarda, kadın ve erkek kursiyerlerimiz

arasında yaklaşık bir yılda 2 bin civarında bir farklılık söz konusu. Tutuklu ve hükümlülere yönelik açılan kurslarda kadın ve erkek farkı orada ortaya çıkar, erkek sayısı biraz daha orada fazladır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik düzenlenen kurslara 14 bin kadın kursiyerimiz katılmış. Okuma yazma kurslarında erkek kursiyer sayısı 2 bin iken kadın kursiyer sayısının 14.275 olduğunu burada ifade etmek isterim. Kurslarımız bu şekilde devam ediyor. Zaten önünüze sunmuş olduğum metinlerde de var.

2006 yılında başlayan 2011 yılında tekrar değerlendirilip artı devamı öngörülen Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji Eylem Planı'na yönelik bir atıfta bulunmak istiyorum. Bu eylem planı şunu tarif eder: Her ilde bulunan il yürütme kurulu, eğitim öğretim döneminin başında okullarda güvenlik önlemlerinin sağlanması ve eğitim öğretim ortamının güvenli bir hâle getirilmesine yönelik birtakım tedbirler alır ve okul yönetiminin kendi içerisinde kurduğu birtakım komisyonlarla, il ve ilçe düzeyinde kurulan komisyonlarla bu çalışmalar koordine edilir. Her eğitim öğretim döneminin başında bu yıl da olduğu gibi bu çalışmalar Bakanlığımıza iletilir ve her okul kendi sosyolojisinde kendi planlamasını yapar ve bir biçimde buna yönelik çalışmalar gerçekleştirilir.

Bakanlığımız Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi'ni gerçekleştirmiştir. 2015 yılında tamamlanmış bir proje, doğrudan bileşenleri çocuk, çocuğa yönelik şiddet ve aile içi şiddetin bir bileşeni olduğu için bunu tamamlamış olmasına rağmen buraya ekledik. Bir biçimde politika geliştirmek, önleme ve izleme faaliyetlerinin geliştirilmesi, kendine güveni olan, yaşam becerilerini geliştirmiş öğrencilerden bir model tarif etmesi, aile içi ve her türlü şiddet dâhil okul dışındaki ortamlarda çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi ön plana çıkarılmaktadır. Bu, doğrudan Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün yani benim başında bulunduğum Genel Müdürlüğümüzün gerçekleştirdiği bir faaliyet olarak Temel Eğitimde Demokrasi Kültürünün Güçlendirilmesi Projesi. Biz okul öncesi, ilkököl ve ortaokulda insan hakları ve demokrasiye ilişkin farkındalığı geliştirmek bağlamında 3'üncü aşamasını gerçekleştirdiğimiz bir proje hayata geçiriyoruz. Okulda sınıf başkanı seçiminden bütün farklı bireylerin, farklılıkların bir güç olduğuna, bir enerji olduğuna dair evrensel, temel değerleri merkeze alan demokratik okul kültürünü yerleştirmeyi amaçlayan, biraz önce de ifade ettiğim gibi, sınıf başkanının seçiminden okul müdürüne, yetkinin, değerlerin ve sınırların, sorumlulukların ailenin de sürecin içerisine dâhil edilmesi suretiyle öğrencilerimize bir demokrasi kültürü tarif etmek istiyoruz.

Yine, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğümüzce gerçekleştirilen bir proje. Evet, bizim okullarda bulunan öğrencilerimize yönelik doğrudan bir müdahalemiz söz konusu, bizim sorumluluğumuzda ama bir biçimde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğümüzde eğitim öğretim çağının dışına çıkmış kadınlarımızı da eğitim sürecine dâhil etmekte. Girişimcilikte Önce Kadın Projesi, dijital, mobil teknolojilerin desteğiyle kursiyerlerin ürettiği ürünlerin bir biçimde pazarlanarak ticari bir enerjiye dönüştürülmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Yine, kamuoyunda çok meşhur olan projelerimiz Haydi Kızlar Okula Kampanyası, Özellikle Kız Çocuklarının -projenin adı budur- Okullaşma Oranının Artırılması ve Devam Oranlarının Artırılması, İlköğretime Devam Oranlarının Artırılması Projesi de bu örnek projelerden bir tanesidir.

Geçtiğimiz yıl pilot uygulaması yapılan, bu yıl sisteme katılan öğrencilerimizin sadece eğitim öğretim faaliyetlerine değil yani bilişsel becerilerini değil sosyal becerilerinin güçlendirilmesini hedefleyen sosyal etkinlik modeli pilot uygulamasında sosyal etkinliklere katılan öğrenci oranımızın kız öğrenci oranımızın erkek öğrenci oranından çok fazla farklılaşmadığını görürsünüz. Yüzde 49,15 oranında kız öğrencimiz sosyal etkinlik modülüne dâhil olurlar. Sosyal etkinlik modülü öğrencilerin bilim, sanat, spor, kültür ve topluma hizmet uygulamalarında bir biçimde gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından izlenmesini içermektedir.

Sayın Başkanım, süremi aşıyorum ama müsaadeniz olursa.

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Biz aynı zamanda -Sayın Başkanım da ifade etti- İçişleri Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ve bunların alt kuruluşlarıyla birlikte düzenli bir biçimde koordine çalışmalar gerçekleştirmekteyiz. Bu koordine çalışmalarımızdan bir tanesi, özellikle Acil Faaliyet Planı’nda, 2019-2020 yılında birtakım faaliyetler gerçekleştiriyoruz ve Millî Eğitim Bakanlığı birçok faaliyette destek görevini veren Bakanlık olarak tanımlanmıştır. Bunlardan bir tanesi Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı; 4.1.1.’inci madde olarak “Millî Eğitim Bakanlığı ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında bir protokol gerçekleştirilmesi.” Bu protokol imza aşamasındadır ama protokol imzalanmadan henüz biz kendimize yönelik tanımlanmış olan görevleri bir biçimde ödev olarak belirleyip buna yönelik çalışmalar başlatmış durumdayız. Özellikle çocukluktan itibaren şiddetle mücadelede farkındalığa sahip olunması amacıyla eğitimin her kademesinde, kreşten üniversiteye kadar saygı, sevgi ve hoşgörü kültürünün gelişmesini sağlayacak uygulamaların eğitim sistemine bir model olarak entegre edilmesini burada ön plana çıkarıyoruz. Bir doküman seti oluşturulacak burada.

Aile içi şiddet, çocuğa yönelik şiddet, ihmal ve istismarda etkin mücadele yönünde -Sayın Başkanım da ifade etmişlerdi- 600 okul psikolojik danışmanı bu anlamda eğitim alacaklar. Aile içi şiddet ve çocuğa yönelik şiddet, ihmal ve istismarla etkin mücadele amacıyla eğitim almış psikolojik danışmanlar, rehber öğretmenler, tüm görevli ve yöneticiler ve öğretmenler bir eğitim alacaklar. Bizim pedagojide “şelale eğitimi” dediğimiz bir modelle alınan eğitim bir biçimde yaygınlaştırılmış olacaktır.

Şiddetsiz toplumun teşviki ve insan hakları, çocuk hakları ve bu hakların korunması gibi konularda farkındalık yaratmaya yönelik valilikler, il millî eğitim müdürlüğü iş birliğinde ödüllü resim, şiir yarışmaları, etüt çalışmaları, gezi gibi çalışmalar gerçekleştirilecektir.

En son şunu ifade etmek isterim: 23 Ekimde 2023 Eğitim Vizyonu, malumlarınız olduğu üzere, Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde kamuoyuna açılmıştır. Özellikle çocuklarımızın neşesi, mutluluğu, aile sıhhati ve toplumun huzuru, ülkemizin refahı ve evrensel anlamda insan onuru ortak paydasında buluşulması 2023 Eğitim Vizyonu’nun ana felsefesini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda oluşturulan eğitim sistemi ve bu doğrultuda oluşturulan eğitim vizyonunun kadının toplumdaki yerine, toplumsal şiddetin ve kadına yönelik şiddetin azaltılmasına yönelik ciddi katkılarda bulunacağını ifade etmek istiyorum.

Biraz hızlı konuştuğum için de affınıza sığınıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ediyorum.

Buyurun.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Benim bir sorum vardı.

Şimdi, tabii, biz Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak millî eğitim müfredatına da katkı sunmak durumundayız. Geçen yıl ben Aile Bakanlığına resmî yazıyla sormuştum, oradan bir cevap aldım ama istediğim cevabı alamadım tabii, size de soruyorum şimdi -ki bununla ilgili aslında bir ortak çalışma da yaptık Millî Eğitim Bakanlığıyla- millî eğitim müfredatında, demin bahsettiğiniz sunumda, Türklerde kadının önemine dair bir bölüm var. Peki, babanın rolüne dair bir eğitim bölümü var mıdır müfredat içerisinde?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Elbette ki yani Millî Eğitim Bakanlığı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda da ifade edildiği gibi, aileyi bir bütün olarak ele alır. Şimdi, buradaki sunum konumuz kadın ve kadına yönelik şiddet esasını merkeze aldığı için bunu merkeze aldık yoksa aileyi bir bütün olarak ele alır, aileyi bir bütün olarak değerlendirir ve bu bağlamda bir çerçeve ortaya koyar. Yoksa anne ya da baba şeklinde değil biz burada kadınların rolünü tarif etmek üzerine bir sunum gerçekleştirdik. Aile, elbette ki Millî Eğitim Bakanlığının ana değerlendirmesi gereken ve göz önünde bulundurması gereken hususlardan bir tanesidir.

BAŞKAN – Şimdi, bir konuda Çevre ve Şehircilik Bakanlığından kısa bir sunum alacağız, sonra sorulara geçeceğiz.

Süremiz çok uzadı malum, biliyorsunuz.

Buyurun.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI YEREL YÖNETİMLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ EĞİTİM HİZMETLERİ, DIŞ İLİŞKİLER VE KOORDİNASYON DAİRE BAŞKANI HALİL ŞENER – Sayın Başkanım, çok kısa bir bilgi vereceğiz, istatistiki bilgi. Detaylı bilgiyi İçişleri Bakanlığından Sayın Genel Müdürüm zaten bahsetti. Bizim burada üzerimize düşen görev Belediye Kanunu çerçevesinde nüfusu 100 binin üzerinde olan belediyelerin sığınmaevi ya da konukevi yapmalarının zorunlu olduğu. Biz bunu istatistiki açıdan takip ediyoruz. Şu anda 2018 nüfus istatistiklerine göre 241 belediye bulunmakta nüfusu 100 binin üzerinde olan. Bunlardan 32'sinde kadın konukevi mevcut, 15'inde de belediyelerimiz Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca işletilen konukevlerine kira, bina ve benzeri giderler şeklinde destek vermekte. Yani toplamda 47 kadın konukevi yaklaşık 1.200 kapasiteyle şu anda hizmet vermekte.

Benim belirteceğim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Şimdi, siz soru soracaktınız.

Buyurun.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ, GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN – Yani hem soru hem de müsaade ederseniz, küçük bir katkı olması bakımından Sayın Millî Eğitim Bakanlığından Genel Müdürümüze yöneltmek istiyorum bu soruyu.

Şimdi, Türkiye'nin kendine özgü şartları var, tamam ama mesela Avusturya'da sivil toplumun daha fazla aktif bir şekilde dâhil olduğu bu aile içi şiddetle mücadelede bir mekanizma kurmayı başarmışlar, burada da Millî Eğitim Bakanlığına çok önemli roller vermişler çünkü çocukların hemen hemen tamamı okula gidiyor. Aile içi şiddete maruz kalan bir çocuğun taranması, tespit edilmesi, radara yakalanması doğal olarak millî eğitim sistemi içerisinde daha kolay. Şimdi, bir şiddet vakası polise rapor edildiği zaman, ki vakaların çoğu herhangi bir suç gibi, aklımıza hemen polis gelir, polisi ararız ama şöyle düşünelim: Yani diyelim ki sözlü ya da fiziksel şiddetin uygulandığı bir anda polisi aradımız ve polis eve geldi, bu defa durumun komplikasyonları daha fazla artıyor. Bunun yerine daha sivil mekanizmaların devrede olduğu bir sistem lazım. İşte, bunun ilk adımı bence sizin Aile Bakanlığıyla -kısaca- yaptığınız protokol. Burada bence özellikle ŞÖNİM'le iş birliği kurulması ve şiddet vakalarını örneğin tespit eden bir rehber öğretmenin kolluk kuvvetleri yerine öncelikle ŞÖNİM'e bunu "report" etmesi ve daha sivil bir mekanizmayı çağırması çok iyi olacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Şimdi, Sayın Başkanım, müsaadenizle, on iki dakikayla kısıtlı olunca ben özellikle psikososyal önleyici destek programını çok hızlıca geçmek durumunda kaldım.

BAŞKAN – O konuda biraz açmanız gerekiyordu.

Buyurun, siz o konuda biraz açıklama getirin.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Özellikle şu anda elimizde olan, şiddete yönelik erken müdahale, erken önleme ya da tespit edilmesi konusundaki birtakım değerlendirme formlarımız var Bakanlığımız tarafından geliştirilen ve bu değerlendirme formlarımız öğrenci seviyelerine göre tüm sınıflarda uygulanır ve rehber öğretmenleri bu değerlendirme formlarını bir biçimde değerlendirip şiddete yönelik risk grubunda olan aileler, şiddete maruz kalmış öğrenciler, ihmal ve istismara maruz kalmış öğrencinin değerlendirilmesinde, tespitinde ve bunların kolluk kuvvetleriyle ve adli süreçlerin nasıl yapılacağına dair çok net bir biçimde eğitim alırlar ve süreçlere dâhil edilmektedirler. Önümüzdeki formda mesela öğrencilere birtakım hikâye örnekleri veriliyor ve bu hikâye örneklerinde nasıl çözüme gittiklerini ve bu öğrencilerin kendi kişisel yaşamlarındaki öfke yönetim biçimlerinden, şiddeti algılama biçimlerinden şiddete maruz kalma durumlarına kadar bize genel bir değerlendirme skalası ortaya çıkıyor ve müdahale sistemimizi bu merkez üzerinden gerçekleştirmekteyiz.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ, GÖÇ VE SINIR GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DOÇ. DR. COŞKUN TAŞTAN –ŞÖNİM var mı bunun içerisinde?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Elbette ki ama özellikle istismar durumunda doğrudan adli kolluk kuvvetleriyle iş birliği hâlinde bir süreç gerçekleştirilmektedir. Özellikle burada bahsettiğim danışmanlık tedbirleri uygulamalarında bu sürecin nasıl başladığı, adli süreçlerin nasıl yönetileceği, nasıl polisle ya da kolluk kuvvetleriyle iş birliği hâline geçileceği konusunda net bir çerçeve sunulmuştur çünkü okullardaki rehberlik servislerinin bu anlamda çok ciddi hukuki sorumlulukları bulunmaktadır.

BAŞKAN – Buyurun Vekilim.

ARZU AYDIN (Bolu) – Hoş geldiniz.

Sunumda çok güzel ifadeler var yani kadınla alakalı çok güzel ifadeler var ancak bütün sunum içinde “insan hakkı” kavramına ben hiç denk gelmedim. Ben mi kaçırdım? Var mıydı?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANI SÜLEYMAN ARSLAN – Vardı, vardı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Var efendim.

ARZU AYDIN (Bolu) – Yani acaba şu mu? Yani bu kadar çok kadın, kadın, kadın... Kadın, vekil olursa aman, çok önemli bir şey ama erkek, vekil olursa onun için doğal; kadın, bilim insanı aman Allah’ım, aman 5 kişi örnekleyelim ama erkek için zaten doğal algısından hariç “insan hakkı” yani “hak sahibi olmak” kavramının belki ta okul öncesinden itibaren, bir sonraki aşamada belki kul hakkı kavramının o küçük beyinlere işlenmesi, kadının artık şiddette de iktidarı dövmek için de bir sopa, ekonominin de eleştirilmesi için bir sopa ya da kadının yaptığı herhangi bir şeyin “Ama kadın yaptı.” algısıyla anlatılması da beyne o farklılığın kazanması anlamı gibi geliyor. O yüzden mutlaka politikanızda vardır ama herhâlde altının çizilmesi gereken yerin “insan hakkı” olduğunun ben özellikle vurgulanmasını talep ederim. Ben kaçırmış olabilirim tabii.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz uyarımız için ama müsaadenizle şöyle bir açıklamada bulunmak isterim: Biz ana merkez olarak konuyu -beyefendi de ifade ettiler- kadın ve kadına yönelik şiddet olunca biraz kapsam dışı kalmamak bağlamında orayı çerçeveledik. Bu kapsamı da aslında genel çerçeve olarak Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ve değerlerimizle ilişkilendirdik.

Bizim temel sorunlarımızdan bir tanesi hep şudur: Yani sisteme bir bütün olarak bakmamız gerekir. Yani ilkokul 1'inci sınıftaki ders ile anaokulundaki ders ile lise sondaki dersin bir bağlamını bütün olarak ele aldığımızda bu ifade ettiğiniz kavram çok doğru bir biçimde ele alınır. Yani 1'inci sınıfta bir dersin olmaması, 2'nci sınıfta bunun tamamlayıcısı olarak görülmesi şeklinde tarif edilir. Biz aileyi de -beyefendinin de ifade ettiği gibi- yani babayı da kadını da toplumun bir bütünü, değeri, gücü ve enerjisi olarak tarif etme bağlamında meselelere bakıyoruz ama Komisyonumuzun konusu kadına şiddet olunca biz “out of” kapsam dışı kalmamak bağlamında doğrudan kadını merkeze alan bir sunum gerçekleştirdik. Bu anlamda bir kusurumuz olmuşsa da kusurumuza bakmamanızı arzu ederiz.

BAŞKAN – Vekilim, buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Efendim, öncelikle sunumlarınız için teşekkür ederim. Ben biraz geç katıldım ama ucundan da olsa yakalayabildim.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yayımlanan 2019 bülteninde 100 Günlük İcraat Programı kapsamında 0-6 Yaş Aralığındaki Çocuklar İçin Uygun İçerikli Kitap Listeleri Oluşturulması Projesi'nden bahsedilmektedir. Buna göre haziran ayı sonu itibarıyla 880 kitabın incelendiği, 332 kitabın uygun içerikli olarak listeye eklendiği belirtilmektedir. Öncelikle bu doğru mudur? Doğru ise incelenen kitaplarda uygun görülmeyen içerikler ne olmuştur? Kitaplar hangi kriterlere göre incelenmiştir? İstanbul Sözleşmesi'nin gereği olarak toplumsal cinsiyet eşitliği açısından tarama yapılmış mıdır? İstanbul Sözleşmesi'nin kuralları uygulanmakta mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Sayın Başkanım, şimdi, ben Millî Eğitim Bakanlığı olarak cevaplayabileceğim sorunuzu Sayın Vekilim.

Öncelikle Millî Eğitim Bakanlığı sadece ders kitaplarını incelemektedir. Bizim kapsamımızda 2002 tarihli Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'miz bağlamında biz ders kitaplarımızı buradaki dört başlık altında inceleriz. Dolayısıyla bizim incelemiş olduğumuz herhangi bir ders kitabı dışında bir materyal söz konusu değildir.

Diğer taraftan, ilkokullarda ve ortaokullarda okutulan ders kitapları, öğretim materyalleri Anayasa'ya uygun ve buna yönelik aykırılıklar teşkil etmeyecek şekilde bir bağlamda değerlendirilir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında ise biz bireyleri, aileyi toplumun bir bütünü olarak ele almakta, kitaplarımızın içeriğinde ve görsel öğelerde bireylerin hak ve özgürlüklerine yönelik, ihlal edecek herhangi bir unsur yer almayacak şekilde çalışmalarımızı devam ettirmekteyiz. Ama diğer bakanlıktaki arkadaşlarımız cevaplayabileceklerse... Yani biz kapsam dışı olarak, kendi kapsamımızda bu şekilde cevaplayabiliriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, buyurun Vekilim.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Bütün detaylı, kapsamlı sunumlar için çok teşekkür ederim.

Eğitimde tabii, Aile ve Millî Eğitim Bakanlıklarımız, çok kıymetli öğretmenlerimiz çok kritik, çok önemli paya sahipler fakat günümüzde çocuklar tabii, sosyal medyadan da çok etkileniyorlar ve maalesef feci durumdaki televizyon yayınları da önemli bir faktör. Millî Eğitim Bakanlığımızın bu tip sosyal medya faaliyeti veya RTÜK’le bir iş birliği var mı? Yani çocuklara daha ham iken beyinlerine şiddete karşı bir kilit vurmamız lazım. Bu da çok hassas bir mesajla, onların hayatları boyunca hiç unutamayacakları bir mesajla olabilir. Biz çocukken vardı böyle yayınlar, -benim hâlâ aklımdadır- televizyondan etkilendiğim yayınlar, bazı filmlerdeki, o klasik Türk filmlerindeki hoş sahneler bile bize çok etki etmiştir. Bununla ilgili bir soru sormak istedim.

Teşekkür ederim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Sayın Vekilim, çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle, doğrudan RTÜK’le iş birliği hâlinde geliştirdiğimiz bir “medya okuryazarlığı” dersimiz söz konusudur. “Medya okuryazarlığı” dersi müfredatı ve materyalleri bağlamında bizim öğretmenlerimiz, akademisyenlerimiz ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir. Bahsettiğiniz, sosyal medyanın etkileri, malumunuz olduğu üzere, artık okullar, toplumu tek şekillendiren ve dönüştüren mekanizmalar olmaktan çıkmıştır. Yani bir anlamda yeni pedagojik tarif, yeni eğitim tarifi şu şekilde yapılır: Toplumları şekillendiren yapı artık eğitim olmaktan ziyade toplumun şekillendirdiği bir eğitime doğru evrilmiş durumdayız. Bizim kuşağımızdan baktığımız zaman, şu anda eğitim gören kuşak belki okullardan ziyade sosyal medya bağlamında eğitim almaktadır. Sosyal medyadan çok daha güçlü, çok daha etkili bir eğitim süreci söz konusu. Bu anlamda da bizim “bilişim teknolojileri ve yazılım” dersimizin içeriğinde özellikle sosyal medya okuryazarlığı konusunda, bilişim okuryazarlığı konusunda sosyal medyada karşılaştıkları olgu, algı ve birtakım kurguların ne kadar gerçekliğini sorgulayabilmek bağlamındaki eleştirel becerileri güçlendirme bağlamında birtakım kazanımlar ve etkinlikler içermektedir. Bu da yine birtakım şu anda adını vermek istemediğim bazı ticari kuruluşlarla, özellikle dünya çapında sosyal medya yönetimi konusunda etkili olan kuruluşlarla iş birliği hâlinde gerçekleştirilmiş materyallerimiz, programımız ve kitaplarımız söz konusudur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun Vekilim.

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim.

Konuya insan hakları açısından bakmak gerekiyor sayın vekilimin dediği gibi, çünkü hepimiz insanız kadınıyla erkeğiyle ve nitekim Komisyonumuzun da adı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. Yani insanlık kadınlardan ve erkeklerden müştereken oluşuyor. Tarihimizde aslında bizim kadın-erkek ayrımı da yoktur, bunun detayına, geneline de girmek istemiyorum fakat toplumumuzda şu anda genel bir kanı ve bir yakınma da var, kadın hakları, hep kadın mağduriyeti öne çıkarılıyor. Doğrudur ama erkeklerin de hakları, erkeklerden de mağdur olanların konusu pek gündeme getirilmiyor yani kantarın topuzu eşit tutulmuyor, erkekler aleyhine de bir gelişme söz konusu gibi bir kanaat var.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – İstatistikler ne diyorsa, kiminki daha yoğun, ona göre algı...

BAŞKAN – Sayın vekilim bir tespit yaptı.

Buyurun, sizin de söyleyeceklerinizi ekleyelim.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İLLER İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ OLCAY ERKİRAL TAVAS – Öncelikle sizin nezdinizde tüm katılımcıların ayrıntılı bilgi ve sunumları için teşekkür ediyorum. Özellikle hocama, akademik ayağını bizi gerçekten ciddi anlamda aydınlattığı için ve emekleri için çok teşekkür ediyorum.

Bizim son katıldığımız 2 uluslararası toplantıda bu konular ülkelerin kendi idari yapıları ve hukuk yapıları içerisinde tartışıldı. Sevindirici demek istemiyorum ama sorunların ortak olduğunu o ülkelerde de gördük. Avrupa Birliği özellikle batı Balkanlar ve Türkiye ayağında bu inceleme yapıldı. Öncelikle söylenen şeylerden ilki, siyasi iradenin bu noktada daha net bir şekilde tavrını koymuş olması. Biz şükrediyoruz ki, başta Hükümetimiz olmak üzere, biz İçişleri Bakanlığı olarak Bakanımız bizi bu konuda gerçekten ciddi anlamda destekliyor ve biz bu noktada görevimizin ötesinde gönüllü olarak çalışıyoruz çekirdek ekibimizle.

Tüm dünyada söylenen en temel problem, paydaşlar arasındaki net koordinasyon eksikliği. Bu, bizim ülkemiz için de söz konusu, diğer Avrupa ülkeleri ve bahsettiğim ülkeler için de söz konusu. Bu konunun yalnızca kanun düzenleme ve idari kapasitenin artırılmasıyla değil toplumsal duyarlılığı ve zihinsel dönüşümü geliştirerek aşılabileceği yine her devlet tarafından vurgulanan başka bir husus.

Sayın hocamın da bahsettiği üzere, bizim sürekli GREVIO'dan eleştiri aldığımız veri hususu, diğer devletler için de söz konusu. Veriler sağlıklı tutulmuyor, verilerden özellikle istatistiklerden ve tanımlardan ortak anlaşılmasının gereği çok net. Dolayısıyla yeknesak olmayan veriler ve özellikle devlet tarafından da desteklenmeyen bu kayıtlar bize anlamlı veriyi veremiyor. Dolayısıyla biz sorunu tüm çerçevesiyle göremiyoruz ve şu an konuştuğumuz resim, tablo maalesef ki buz dağının yalnızca görünen bir yüzü; tekrar ediyorum, hem bizim ülkemiz için hem de diğer ülkeler için.

Biz bu noktada İçişleri Bakanlığının başkanlığında, inisiyatifinde ve koordinasyonunda geliştirilen 5 bakanlıkla, ki buna Diyanet İşleri Başkanlığımızın da dâhil olduğunu özellikle vurgulamak istiyorum, özellikle cinayete sebep olan saikler noktasında mücadelede onların etkin desteğini alacağız, var olan destekleri de var ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği içerisinde çalışıyoruz.

Saygılarımı sunarım efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Sayın Başkanım, müsaadeniz olursa, son bir cümleyle tamamlamak isterim.

Özellikle pozitif ayrımcılık biraz yanlış anlaşılabilir gibi, aile kavramını sanki sunumda biraz ayrı tutmuş gibi değerlendirilmek istemeyiz Millî Eğitim Bakanlığı olarak. Bizim 1'inci sınıflarımızda eğitim gören çocuklarımız bu hafta şöyle bir etkinlikle karşı karşıyalar, müfredatı hemen şimdi açtım: Aile kavramı açıklanarak anne, baba, kardeş, dede ve nine gibi kişilerin isimleri ve belirgin özellikleri üzerinde durulur. Diğer kazanımdaysa aileyi bir arada tutan değerlerin -sevgi, saygı, bağlılık, merhamet, vefa gibi- aile içi iş birliği ve dayanışmanın aile üzerindeki katkıları üzerinde durulur. Bu şu anlama geliyor: Her ne kadar sunumumuz kadın bağlamı üzerinde oluşturulsa da müfredatımız aileyi, anneyi, babayı, dede ve nineyi bir bütün, bir değer olarak kabul eder ve değerlendirir.

Arz ederim.

Saygılar sunarım efendim.

BAŞKAN – Evet, başka soru sormak veya söz almak isteyen var mı?

Ben çok teşekkür ediyorum, bugün burada katılım gösteren, sunum yapan, ayrıca toplantımıza katılan vekillerin her birine çok teşekkür ediyorum.

Önümüzdeki haftaya kalmadan mümkün olursa yarın biz bir ŞÖNİM ve sığınmaevi ziyareti gerçekleştirelim diye düşündük. Yarın sabah dokuzda, inşallah katılım gösterirseniz, en fazla 5 vekil dendi.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sığınmaevi yarınki programımızda var mı?

BAŞKAN – Sığınmaevi ve ŞÖNİM, ikisi birlikte. Buradan duyurusunu yapalım, gelmek isteyen arkadaşlar bizimle irtibat kursunlar, ona göre yarın inşallah o programı da gerçekteŐtirelim.

Başkanım, buyurun.

CANAN KALSIN (İstanbul) – Kurulan alt komisyonlarımız hakikaten gayet güzel çalışıyor. ArkadaŐlarımızın da çok büyük katkısı var. Plan ve Bütçe Komisyonundan sonra Meclisin en çok çalışın 3 ihtisas komisyonundan biri artık KEFEK.

Katılımlarımız ve destekleriniz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Ben, herkese çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 13.30

